

Deutsches
Jugendinstitut

Elternbroschüre
Anne-Babalar için broşür

MIT DEN AUGEN DER KINDER ÇOCUK GÖZÜ İLE

Ergebnisse einer Kinderbefragung in Migrantenfamilien
Göçmen ailelerinin çocukları arasında yapılan bir anketin sonuçları

deutsch-türkische Fassung
Almanca-Türçe metin

Mit dieser Broschüre wurden im Rahmen des Projektes "Kulturenvielfalt aus der Perspektive von Kindern" Ergebnisse des Forschungsprojektes "Multikulturelles Kinderleben in unterschiedlichen regionalen Bezügen" für Eltern aufbereitet. Die Projekte wurden gefördert vom Bundesministerium für Frauen, Senioren, Familie und Jugend (BMFSFJ).

© 2001 Deutsches Jugendinstitut e.V.
Projekt "Kulturenvielfalt"
Nockherstr. 2
81541 München
Fon: (089) 62306 - 0
Fax: (089) 62306 - 162
<http://www.dji.de>

Projektgruppe:
Ulrike Berg (berg@dji.de)
Dr. Karin Jampert (karin.jampert@t-online.de)

Übersetzung: Safer Çınar
Grafische Konzeption und Gestaltung: Design Nadja Vetter, München
Druck: MaroVerlag & Druck e.K. Augsburg
Printed in Germany

Deutsches
Jugendinstitut

P r o j e k t
Kulturenvielfalt
aus der Perspektive
v o n K i n d e r n (Hrsg.)

Elternbroschüre
Anne-Babalar için broşür

MIT DEN AUGEN DER KINDER ÇOCUK GÖZÜ İLE

Ergebnisse einer Kinderbefragung in Migrantenfamilien
Göçmen ailelerinin çocukları arasında yapılan bir anketin sonuçları

deutsch-türkische Fassung
Almanca-Türkçe metin

Wie diese Broschüre zustande gekommen ist

In vielen Regionen Deutschlands wachsen Kinder inmitten einer bunten Vielfalt von kulturellen Gewohnheiten und Einflüssen auf. Kinder erleben bei ihren Freunden, auf dem Spielplatz, in der Schule oder auf der Straße, dass Menschen verschiedene Sprachen sprechen, unterschiedlich aussehen, unterschiedliche Kleidung tragen, andere Feste feiern. Für die Kinder gehört diese Vielfalt ganz selbstverständlich zu ihrem Alltag dazu. Die Mitarbeiterinnen des Projekts "Multikulturelles Kinderleben" haben sich in einer wissenschaftlichen Studie am Deutschen Jugendinstitut* damit befasst, wie Kinder ohne deutschen Pass mit den unterschiedlichen Kulturen, in denen sie aufwachsen, umgehen. Wie macht sich Kulturreichhaltigkeit im Kinderalltag bemerkbar? Was fällt den Kindern daran als wichtig auf? Welche Kultur wird von den Kindern selbst, als ihre "Kinderkultur" geschaffen?

In unserer Untersuchung sollten ausdrücklich Kinder aus Migrantenfamilien zu Wort kommen. In den drei Städten München, Frankfurt und Köln haben wir je ein Stadtviertel ausgewählt und dort alle Familien ohne deutschen Pass mit 5- bis 11-jährigen Kindern gebeten, an der Studie teilzunehmen. Insgesamt haben sich 1208 Kinder mit 63 verschiedenen Nationalitäten dazu bereit erklärt. Wir wollen uns auf diesem Wege bei den 900 Familien nochmals besonders herzlich dafür bedanken.

Die Kinder haben vorgegebene Fragen beantwortet zu den Themen, wie ihre sozialen Kontakte mit anderen Kindern aussehen, welche Sprachen sie benutzen, welche Feste für sie wichtig sind. Wir interessierten uns auch dafür, wo sie im Stadtteil spielen, wo sie sich mit ihren Freunden treffen und welche Betreuungs- und Freizeitangebote sie besuchen. Diese Informationen sind wichtig für Erzieherinnen, Lehrer und andere Personen, die in Freizeiteinrichtungen, Jugendämtern etc. mit multikulturellen Kindergruppen arbeiten.

Während der Befragung haben uns viele Eltern signalisiert, dass sie sehr an den Ergebnissen der Studie interessiert wären. Gleichzeitig sind Eltern und Kinder bislang für die Wissenschaft mit wenigen Ausnahmen noch keine Ansprechpartner bei der Diskussion ihrer eigenen Lebenssituation.

Mit dieser Broschüre möchten wir Eltern einen Einblick geben über Ergebnisse unserer Untersuchung, wie Kinder mit verschiedenen Kulturen umgehen, was sie erleben und was sie empfinden und welche Kriterien für ihr Handeln eine Rolle spielen. Die Interessen und Gefühle aus der Sicht der Kinder zur Kenntnis zu nehmen, erscheint uns als wichtige Voraussetzung, um sie in ihrer Entwicklung zu unterstützen und zu fördern. Gleichzeitig möchten wir aufzeigen, dass sie mit ihren Erfahrungen und mit ihrer Lebenssituation nicht allein sind. Das Leben in der Migration beinhaltet Aspekte, die für viele Kinder und ihre Familien zutreffen, mit denen aber auch unterschiedlich umgegangen wird. Wir würden uns freuen, wenn Sie in Ihrer Familie, mit Ihren Kindern und mit anderen Familien, mit den ErzieherInnen, mit Lehrern und Lehrerinnen oder anderen Ansprechpartnern in Ihrem Stadtviertel über die Berichte in dieser Broschüre ins Gespräch kommen.

Dr. Karin Jampert und Ulrike Berg

München, Dezember 2001

* Das Deutsche Jugendinstitut in München ist ein außeruniversitäres sozialwissenschaftliches Forschungsinstitut, das die Lebensverhältnisse von Kindern, Jugendlichen und Familien untersucht

Bu broşür nasıl oluştu

Almanya'nın bir çok yöresinde, çocuklar çok renkli çoğulcu bir kültürel alışkanlıklar ve etmenler ortamında yetişmektedirler. Çocuklar arkadaşlıklarında, oyun bahçesinde, okulda veya sokakta insanların değişik diller konuştuğunu, farklı bir dış görünümüne sahip olduklarını, farklı giysiler giydiklerini, başka bayramları kutladıklarını yaşamaktadırlar. Çocuklar açısından bu çoğulculuk günlük yaşamlarının doğal bir parçası olmuştur.

"Çok kültürlü çocuk yaşamı" projesinin çalışanları, Alman Gençlik Enstitüsü* tarafından uygulanan bir bilimsel araştırma çerçevesinde, Alman pasaportu taşımayan çocukların, içinde yetiştikleri farklı kültürleri nasıl algıladıklarını incelemiştir. Kültürel çoğulculuk, çocukların gündelik yaşamını nasıl etkilemektedir? Çocuklar hangi belirtilere önem vermektedirler? Çocuklar hangi kültürü "kendi kültürleri" olarak yaratmaktadırlar?

Bu araştırmamızda özellikle göçmen ailelerin çocukları söz alacaklardır. Üç kentde, Münih, Frankfurt ve Köln'de, birer mahalle seçtik ve 5 ile 11 yaş arasında çocukları olan, Alman pasaportu olmayan ailelerden bu araştırmaya katılmalarını istedik. 63 farklı ulusa mensup, toplam 1208 çocuk bunu kabul etti. Bu 900 aileye bu vesile ile tekrar candan teşekkür ederiz.

Çocuklar, diğer çocuklarla olan sosyal ilişkileri, hangi dilleri kullandıkları, kendileri için hangi bayramların önem taşıdığı konularında hazırlanmış soruları yanıtladılar. Biz, onların mahallede nerede oynadıkları, arkadaşları ile nerede buluştukları ve hangi bakım ve boş zamanları değerlendirme kurumlarına gittiklerini de merak ettik. Bu bilgiler, boş zamanları değerlendirme kurumlarında, gençlik dairelerinde vd. kurumlarda, çok kültürlü çocuk grupları ile çalışan eğitimciler, öğretmenler ve diğer kişiler açısından önem taşımaktadır.

Soruşturmamız sırasında çok sayıda ebeveyn bize araştırmalarımızın sonuçlarına büyük ilgi duyduklarını belirttiler. Aynı zamanda şimdiye dek bazı istisnalar dışında, ebeveynler ve çocukların yaşam durumları tartışılırken bilimciler, onların görüşlerine başvurmadı.

Bu kitapçık ile ebeveynlere, çocukların değişik kültürleri nasıl algıladıklarına, neler yaşadıklarına ve neler hissettiklerine ve de davranışlarında hangi kıstasların etkin olduğuna ilişkin bulgularımızı aktarmak istiyoruz. Çocukların gelişimlerini desteklemek ve teşvik etmek açısından çıkar ve duyguları *çocukların gözlüğü ile* algılamamızın önemli bir önkoşul olduğu görüşündeyiz. Ayrıca onların deneyimlerini ve yaşam koşullarının başkalarınınca da paylaşıldığını göstermek istiyoruz. Göç koşullarında yaşam, bir çok çocuk ve aile için geçerli olan boyutlar taşımakta ise de, bu durumlara farklı tepkiler de oluşmaktadır.

Sizin aile içinde, çocuklarınızla ve diğer ailelerle, mahallenizdeki eğitimcilerle, öğretmenlerle ve diğer muhatablarınızla bu kitapçıkta aktarılan deneyimler üzerine konuşmanız bizleri sevindirecektir.

Dr. Karin Jampert ve Ulrike Berg

Münih, Aralık 2001

* Münih'teki Alman Gençlik Enstitüsü (Das Deutsche Jugendinstitut) üniversite dışı bir sosyobilimsel araştırma enstitüsü olup çocukların, gençlerin, kadınların ve ailelerin yaşam koşullarını incelemektedir.

CU OCHII COPILULUI LE SÛLE NA PAÍSTÍ

Çocuk gözüyle

بُحْيُونُ أَلْأَوْلَادِ

THROUGH CHILDREN'S EYES

CON GLI OCCHI DEI BAMBINI

子供たちの心の窓を開けて見れば VOI CAP MAT CUATRE EM

Глазами детей Me syt e thmive

Ocima deti

Mit den Augen der Kinder

com olhos de crianças

看
睛
眼
的
子
孩
以

"Wir denken immer in zwei Sprachen"
"Biz hep iki dilde düşünürüz"

Uit het oog van kinderen

con los ojos de los niños

GYERMEKSZEMMET

ר'דל' ל' פ"ג'נ" ר'פ'צ

Μεσα από τα παιδικά μάτια

MED BARNETS ÖGON

Oczami dziecka

Очиима

gimex

Sadječnom pogledam

dengan mata kanak-kanak

Avec le regard des enfants

Mit mehreren Sprachen aufwachsen - "Wir denken immer in zwei Sprachen"

Frage: Was ist deine Lieblingssprache?

Murat (8 Jahre): *Türkisch. Ich lerne ja Deutsch, wenn ich auch Französisch und Englisch lerne, dann könnte das auch meine Lieblingssprache sein. Aber es ist nicht viel Unterschied bei Deutsch und Türkisch. Ich mag auch Deutsch - kein Problem.*

Frage: Wie ist es denn, wenn du etwas singst oder wenn du träumst?

Murat: *In der Schule singen wir ja Deutsch. Aber zu Hause hören wir türkische Musik. Ich verstehe alles, bei Deutsch und bei Türkisch. Also für mich ist das kein Problem.*

Frage: Und in welcher Sprache ist dein Lieblingslied?

Murat: *Das ist in Deutsch. Ein Weihnachtslied.*

Murat wächst, wie die meisten Kinder aus Zuwandererfamilien, mit mehreren Sprachen auf. Für ihn ist das selbstverständlich, "kein Problem", wie er ganz fachmännisch die Situation kommentiert. Die türkische und die deutsche Sprache sind beide in seinem alltäglichen Leben präsent: er denkt in beiden Sprachen, er fühlt in beiden Sprachen und er unterhält und informiert sich auf Deutsch und Türkisch. Neben Türkisch und Deutsch kennt Murat auch Französisch und Englisch. Er weiß, dass es anstelle von Türkisch oder Deutsch genauso möglich ist, als Kind mit diesen Sprachen aufzuwachsen.

Italienisch, Türkisch, Englisch, Deutsch - Viele verschiedene Sprachen gehören zum Alltag der Kinder

Was wir die Kinder gefragt haben: Sprichst du außer Deutsch noch eine andere Sprache?

Fast alle Kinder haben uns zusätzlich zur deutschen Sprache eine weitere Sprache genannt und viele Kinder haben sogar stolz mehrere Sprachen aufgezählt, die sie sprechen. Alle Kinder zusammen haben 52 verschiedene Sprachen genannt. Die am häufigsten gesprochene Sprache ist Türkisch. Andere Sprachen, wie z.B. Aramäisch oder Holländisch haben nur einzelne Kinder angegeben. Einige Kinder, die den Namen ihrer Sprache nicht wussten, hatten gute Ideen, wie sie ihre Sprache beschreiben können, z.B. mit der Angabe "Moschee".

Einen mehrsprachigen Alltag erfahren die Kinder nicht nur in der eigenen Familie, sondern auch bei vielen Freunden. Je nach Zusammensetzung der Freundeskreise hören und erleben die Kinder zahlreiche verschiedene Sprachen:

Ahmet (10 Jahre): *Also ich bin hier geboren, aber meine Eltern kommen aus der Türkei. Ich weiß Türkisch, spanische Kinder kennen Spanisch und Deutsch. Es ist genauso für deutsche oder für jugoslawische oder spanische Kinder. Die lernen auch zwei Sprachen: Spanisch und Deutsch oder Französisch und Deutsch.*

Frage: Und findest du das gut?

Ahmet: *Ja. Unser Treffpunkt ist Deutsch.*

Der tägliche Umgang mit verschiedenen Sprachen macht die Kinder frühzeitig auf die Existenz verschiedener Sprachen aufmerksam und sie erleben so die

Birden fazla dil ile yetişmek - “Biz hep iki dilde düşünüyoruz”

Soru: En sevdiğin dil hangisi?

Murat (8 Yaşında): *Türkçe. Ben zaten Almanca öğreniyorum, eğer Fransızca ve İngilizce de öğrenirsem, o zaman bu da benim en sevdiğim dil olabilir. Ama Almanca ve Türkçe pek farklı değil. Ben Almanca'yı da seviyorum - sorun değil.*

Soru: Sen şarkı söylediğinde veya rüya gördüğünde, bunları hangi dilde yapıyorsun?

Murat: *Okulda Almanca şarkı söylüyoruz ya, ama evde Türk müziği dinliyoruz. Ben her şeyi anlıyorum, Almanca'da ve Türkçe'de. Yani benim için sorun değil.*

Soru: Ve en sevdiğin şarkı hangi dilde?

Murat: *O Almanca, bir Noel şarkısı.*

Murat göçmen ailelerin çoğunun çocukları gibi, bir kaç dilde yetişiyor. Bu onun için doğal, bir uzman gibi konumunu yorumluyor: “Sorun değil”. Türkçe ve Almanca dillerinin ikisi de günlük yaşamında var: O iki dilde düşünüyor, iki dilde hissediyor ve iki dilde konuşuyor ve Türkçe ve Almanca bilgi topluyor. Murat, Türkçe ve Almanca'nın yanısıra Fransızca ve İngilizceyi de tanıyor. Murat, sadece Türkçe veya Almanca yerine, bu dillerin hepsi ile yetişen çocuklar olabileceğini biliyor.

İtalyanca, Türkçe, İngilizce, Almanca - Çok değişik diller çocukların günlük yaşamlarının bir parçası olmuştur

Çocuklara hangi soruları sorduk? Almanca'dan başka bir dil konuşuyor musun?

Hemen hemen tüm çocuklar, Almanca'ya ek olarak diğer bir dili konuştuklarını belirttiler ve bir çok çocuk övünerek konuştukları dilleri saydı. Tüm çocuklar toplam 52 değişik dil saydılar. En çok konuşulan dil Türkçe idi. Diğer diller, örneğin Arami dili veya Hollandaca sadece bir kaç çocuk tarafından anıldı. Bildikleri dilin adını bilmeyen bazı çocuklar, bu dili tanımlamada iyi yollar buldular, örneğin “cami”. Çocuklar çok dilli bir günlük yaşamı, sadece kendi ailelerinde değil, arkadaşlarında da yaşıyorlar. Arkadaş çevresinin yapısına göre, çocuklar çok sayıda değişik dille karşılaşılıyorlar.

Ahmet (10 Yaşında): *Yani, ben burada doğdum, ama ebeveynlerim Türkiye'den gelmişler. Ben Türkçe biliyorum, İspanyol çocuklar İspanyolca ve Almanca biliyorlar. Bu Alman veya Yugoslav veya İspanyol çocuklar için de böyle. Onlar da iki dil öğreniyorlar: İspanyolca ve Almanca veya Fransızca ve Almanca.*

Soru: Bu sence iyi mi?

Ahmet: *Evet, bizim buluşma yerimiz Almanca.*

Günlük yaşamda değişik dillerle karşılaşarak, çocuklar erken yaşta farklı dillerin varlığı ile tanışıyor ve aynı şeyi farklı şekillerde ifade

Fähigkeit, die selben Dinge auf verschiedene Weise ausdrücken zu können. Die Interviews zeigen, dass die Kinder die vielen Sprachen in ihrer Umgebung bewusst wahrnehmen und dass sie die Namen von verschiedenen Sprachen kennen. Sie erfahren, dass man mit unterschiedlichen Sprachen aufwachsen kann und dass man sich mit manchen Personen nicht verständigen kann, weil sie eine andere Sprache sprechen. Über die Sprachenvielfalt wird den Kindern auch die Bedeutung der deutschen Sprache, als gemeinsames Verständigungsmittel mit Freunden, nachvollziehbar.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- So wie die Familie für das Erlernen der Erstsprache wichtig ist, ist der Besuch des Kindergartens für den Erwerb der deutschen Sprache von großer Bedeutung. Da der Erwerb einer Sprache schwierig ist und lange dauert, sollte Ihr Kind möglichst frühzeitig einen Kindergarten besuchen.
- Sprechen Sie mit Ihrem Kind über die verschiedenen Sprachen in seinem und in Ihrem Umfeld. Überlegen Sie gemeinsam, welche Sprachen in der Familie (im Herkunftsland, in Deutschland oder auch in anderen Ländern) gesprochen werden. Mit welchen Sprachen sind Sie selbst groß geworden? Gibt es Dialekte bei Familienangehörigen?
- Fragen Sie Ihr Kind nach weiteren Sprachen, die es im Freundeskreis, im Kindergarten oder in der Schule kennen gelernt hat. Vielleicht kennt es einige Wörter.
- Zeigen Sie Ihrem Kind, dass Mehrsprachigkeit einen Reichtum darstellt und dass Sie stolz auf Ihr mehrsprachiges Kind sind.

Wie die Kinder ihre verschiedenen Sprachen verwenden - "Am meisten rede ich mit meinem Vater Deutsch, mit meiner Mutter Türkisch"

Was wir die Kinder gefragt haben: Sprichst du mit deinen Freunden und mit der Familie nur Deutsch, nur in der anderen Sprache oder mal so, mal so?

Mario (10 Jahre): *Auch zu Hause sage ich zum Beispiel, wenn ich ein Satz sage, dann sage ich mal ein Wort Italienisch, zwei Deutsch, dann drei Italienisch.*

Harris (9 Jahre): *Meine Mutter sagt zu mir, ich soll Deutsch sprechen, aber wenn wir immer was versuchen, sprechen wir trotzdem Afghanisch. Mehr spreche ich Afghanisch als Deutsch. Fast immer spreche ich gemischt, halb Deutsch und das andere Wort Afghanisch. Gemischt. Wenn ich das andere Wort nicht kenne, dann sag' ich es auf Afghanisch.*

Das, was die beiden Kinder hier schildern, nennt man Sprachenwechsel (gebräuchlich ist auch das englische Wort "codeswitching"). Kinder oder auch Erwachsene, die zweisprachig leben, unterhalten sich oft auf diese Weise, wenn sie mit Personen zusammen sind, die ebenfalls beide Sprachen beherrschen. Die Kinder haben uns viele Situationen genannt, in denen sie beide Sprachen gleichzeitig verwenden. Sie finden automatisch Übergänge von der einen zur anderen Sprache.

edebilmek yeteneğini yaşıyorlar. Yapılan görüşmeler, çocukların çevrelerindeki çok sayıda dillerin varlığını bilinçli bir şekilde algıladıklarını ve değişik dillerin adlarını bildiklerini gösterdi. Çocuklar, farklı dillerle yetişebileceklerini ve bazı kişilerle konuştıkları dil nedeniyle anlaşmanın mümkün olmadığını görmektedirler. Dillerin çoğulculuğu üzerinden, çocuklar arkadaşlarıyla anlaşabilmek için, Almanca'nın ortak dil olma işlevini kavramaktadırlar.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Birinci dilin öğrenilmesinde aile ne denli önemli ise, Almanca'nın öğrenilmesi için çocuğun yuvaya gitmesi o denli önemlidir. Bir dilin öğrenilmesi zor ve uzun bir süreç olduğundan, çocuğunuz mümkün olduğunca erken yuvaya gitmelidir.
- Çocuğunuzla onun ve kendinizin çevresindeki değişik diller üzerinde konuşunuz. Çocuğunuzla birlikte ailenizde (geldikleri ülkede, Almanya'da veya başka ülkelerde de) hangi dillerin konuşulduğunu inceleyiniz. Siz hangi dillerle yetiştiniz? Aile üyeleri arasında farklı lehçeler var mıdır?
- Çocuğunuza arkadaş çevresinde, yuvada veya okulda tanıdığı diğer dilleri sorun. Belki bu dillerde birkaç sözcük biliyordur.
- Çocuğunuza çok dilliliğin bir zenginlik olduğunu ve kendisinin çok dilliliğinden gurur duyduğunu gösteriniz.

Çocuklar farklı dillerini nasıl kullanıyorlar - "Babamla en fazla Almanca, annemle Türkçe konuşuyorum"

Çocuklara hangi soruları sorduk? Arkadaşlarıyla ve ailenle yalnız Almanca mı konuşuyorsun, yalnız öteki dilde mi konuşuyorsun yoksa bazen bir dili, bazen öteki dili mi kullanıyorsun?

Mario (10 Yaşında): *Evde de bir şey söylerken, örneğin bir cümle söylerken, bir kelimeyi İtalyanca, iki Almanca, sonra üç kelime İtalyanca söylüyorum.*

Harris (9 Yaşında): *Annem bana hep Almanca konuşmamı söylüyor, ama hep birşey denediğimizde buna karşın Afganca konuşuyoruz. Almanca'dan çok Afganca konuşuyorum. Hemen her zaman karışık, yarım Almanca, yarım Afganca konuşuyorum. Karışık. Diğer sözcüğü bilmediğim zaman Afganca söylüyorum.*

Bu iki çocuğun burada anlattıklarına "dil değişimi" (genelde İngilizce kavram "codeswitching" kullanılmaktadır) denmektedir. İki dilde yaşayan çocuklar ve de yetişkinler, kendileri gibi iki dile de egemen olan kişilerle bir araya geldiklerinde, birbirleri ile sık sık bu şekilde konuşurlar. Çocuklar bize iki dili de aynı zamanda kullandıkları, bir çok ortamı anlattılar. Bu çocuklar, kendiliğinden bir dilden diğerine

Die Hälfte der befragten Kinder spricht zu Hause mit Mutter und Vater sowie mit den Geschwistern im Sprachenwechsel und viele Kinder verwenden beide Sprachen, wenn sie mit ihren gleichsprachigen Freunden am Nachmittag zusammen sind. Der abwechselnde Gebrauch kann ganz unterschiedlich aussehen. Manchmal werden nur einzelne Wörter aus der anderen Sprache verwendet, manchmal springen die Kinder zwischen den Sprachen hin und her und manchmal wird mitten im Gespräch von einer zur anderen Sprache gewechselt. Die Kinder kennen viele verschiedene Gründe für einen Wechsel zwischen den Sprachen, zum Beispiel:

- Ihnen fehlen bestimmte Wörter in einer der beiden Sprachen.
- Die Situation ändert sich, es kommt eine Person hinzu, die nur eine der beiden Sprachen spricht.
- Die sprachliche Atmosphäre ist an eine bestimmte Sprache geknüpft, wenn über Dinge oder Erlebnisse gesprochen wird, die vor allem in Zusammenhang mit einer Sprache stehen (z.B. über den Kindergarten oder die Schule).
- Man spricht über Erlebnisse, die starke Gefühle hervorrufen.

Der Wechsel zwischen den Sprachen ermöglicht den Kindern eine besondere Art und Weise der Gesprächsführung und -gestaltung. Im Sprachenwechsel zeigen sich die Kinder einerseits einfühlsam und rücksichtsvoll, zum Beispiel wenn sie gegenüber einsprachigen Personen nur deren Sprache verwenden. Andererseits wissen sie auch um ihren Vorteil und benutzen ihre Sprachkenntnisse, um andere zu ärgern oder Informationen und Gespräche geheim zu halten. So erzählt die 8-jährige Sanem:

Da gibt's bei mir in der Schule auch einen, vor dem hab' ich Angst. Und wenn er manchmal zu uns Mädchen 'Blöde Kuh!' sagt, dann sag ich etwas, was er nicht versteht.

Durch den ständigen Wechsel zwischen den Sprachen erweitern und entwickeln die Kinder ihre Sprachkenntnisse. Auch Übersetzungsdienste für ihre Freunde festigen und erweitern die sprachlichen Fähigkeiten der Kinder:

Omar (9 Jahre): Philip kann nicht Türkisch verstehen. Er ist ein Deutscher. Immer wenn türkische Freunde von mir kommen, sagen sie meist Türkisches. Dann sag ich's Philip.

Die ständige Motivation zum sprachlichen Wechsel treibt den kindlichen Spracherwerb voran. Dadurch werden die Kinder herausgefordert, Dinge und Erlebnisse, die sie in einer Sprache formulieren können, auch in die andere Sprache zu übertragen. Freunde und Freundinnen - egal welcher Herkunftssprache - sind vielen Kindern, vor allem wenn sie selbst noch nicht so gut Deutsch sprechen, eine große Hilfe. Einige Kinder haben uns erzählt, dass sie die deutsche Sprache von ihren Freunden gelernt haben und dass sie von Freunden bei sprachlichen Schwierigkeiten in der Schule unterstützt wurden:

Berna (10 Jahre): Neben mir saß auch so einer, der kam aus ..., der konnte schon gut Deutsch und der hat mir alles erklärt.

geçişini sağlayabilmektedirler.

Görüştüğümüz çocukların yarısı evde anne ve babaları ve de kardeşleriyle dil değişimi ile konuşmaktadır ve bir çok çocuk öğleden sonra aynı dilden arkadaşları ile bir arada olduklarında, iki dili kullanmaktadırlar. Bu değişken kullanım, çok farklı ortaya çıkabilir. Bazen, diğer dilden sadece tek tek sözcükler kullanılmaktadır, bazen çocuklar diller arasında sıçramaktadırlar ve bazen konuşmanın içinde bir dilden diğerine geçilmektedir. Çocuklar, diller arasındaki sıçramalar için değişik nedenler göstermektedirler, örneğin:

- Çocuk iki dilden birinde belli sözcükleri bilmiyor.
- Durum değişiyor, iki dilden sadece birini konuşan bir kişi geliyor.
- Öncelikle *tek bir* dille bağlantılı şeyler veya yaşantılar üzerinde konuşulurken, konuşma ortamı belirli bir dille bağlantılıdır (örneğin, yuva veya okul üzerine).
- Güçlü duygular uyandıran yaşantılar üzerine konuşuluyor.

Diller arasında değişim, çocuklara konuşmanın şekli ve gelişmesini özgün bir şekilde yönlendirme olanağı vermektedir. Dil değişimi sürecinde çocuklar, bir yandan, karşılarındakinin duygu ve konumuna karşı duyarlı bir tutum takılmaktadırlar, örneğin tek dilli insanlarla konuşurken tek dil konuşarak, öte yandan, kendi avantajlı durumlarının da bilincindedirler ve bunu başkalarını kızdırmak veya bilgi ve içerikleri gizlemek için kullanmaktadırlar. Sekiz yaşındaki Sanem anlatıyor:

Okulda bir erkek çocuk var, ondan korkuyorum. Ve o biz kızlara 'aptal inekler' dediğinde, onun anlamadığı bir yanıttan veriyorum.

Diller arasında sürekli değişim sayesinde çocuklar, bu dillerdeki becerilerini geliştiriyorlar ve arttırıyorlar. Arkadaşları için yaptıkları çeviri hizmetleri de, çocukların dillerdeki becerisini derinleştiriyor ve geliştiriyor:

Omar (9 Yaşında): Philip Türkçe anlamıyor. O Alman. Türk arkadaşların geldiklerinde hep Türkçe konuşuyorlar, o zaman Philip'e çeviriyorum.

Diller arasında değişim yapmayı özendirilen bu durum, çocuksu dil edinme becerisini geliştirmektedir. Böylece çocuklar, bir dilde dile getirdikleri şeyleri ve deneyimleri öteki dile de aktararak kendilerini göstermeye teşvik edilmektedirler.

Hangi dilden olurlarsa olsunlar arkadaşları, çocukların çoğuna - özellikle daha o kadar iyi Almanca konuşamayan çocuklara - önemli bir destek oluşturmaktadırlar. Bazı çocuklar bize Almanca arkadaşlarından öğrendiklerini ve okulda dil zorluğu çektiklerinde, arkadaşlarının onlara destek olduklarını anlattılar:

Berna (10 Yaşında): Yanımda da öyle biri oturuyordu, o ... dan geliyordu, iyi Almanca biliyordu ve bana her şeyi açıklıyordu.

Der Kontakt mit anderen Kindern ist für die Sprachentwicklung der Kinder von großer Bedeutung. Die deutsche Sprache ist laut Auskunft der Kinder in gemischtsprachigen Kindergruppen die gemeinsame Sprache, sodass ein Großteil der Kinder im Kontakt mit Freunden nur die deutsche Sprache benutzt. Aber nicht nur die Gelegenheiten zum Deutsch sprechen sind für die Sprachentwicklung der Kinder wichtig. Mehrsprachige Kinder benötigen zahlreiche und verschiedene Kontakte, die ihnen Möglichkeiten bieten sich häufig und intensiv auszutauschen - sowohl in der deutschen Sprache als auch in ihrer Erstsprache. Gemeinsame Aktivitäten am Nachmittag, in der Freizeit der Kinder, sind günstige Gelegenheiten, im gemeinsamen Spiel die sprachlichen Fähigkeiten und Kenntnisse zu festigen und auszubauen. Im Kontakt mit anderen Kindern lernen sie zuzuhören und selbst zu sprechen. Beide Fähigkeiten sind unerlässliche Grundlagen, um auch in der Schule sprachliche Sicherheit zu gewinnen.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Sprechen Sie mit Ihrem Kind in der Sprache, die Ihnen am vertrautesten ist und in der Sie sich am besten ausdrücken können.
- Zeigen Sie Ihrem Kind, dass Sie sich für seine Kenntnisse in der deutschen Sprache interessieren. Nachfragen nach deutschen Wörtern oder wie man bestimmte Dinge auf Deutsch sagt, unterstützt Ihr Kind beim Spracherwerb. So können Sie sich auch gegenseitig Lust machen, die deutschen Sprachkenntnisse anzuwenden und zu erweitern.
- Für das Kind ist es wichtig zu erleben, dass beide Sprachen in der Familie akzeptiert und anerkannt werden und dass es sich in beiden Sprachen zu Hause fühlen kann.
- Neben dem Sprechen ist auch das Zuhören von großer Bedeutung beim Spracherwerb. Nur wenn Ihr Kind spürt, dass Sie sich für seine Äußerungen wirklich interessieren, kann es Lust und Freude am Sprechen entwickeln.
- Fördern und unterstützen Sie die verschiedenen Kontakte Ihrer Kinder mit ihren Freunden. Gegenseitige Besuche und gemeinsame Aktivitäten mit Freunden aus dem Kindergarten oder aus der Schule sowie mit Freunden aus der Freizeit erweitern die Sprachkenntnisse Ihres Kindes.
- Neben den Kontakten mit anderen Kindern sind auch regelmäßige Gespräche, Erzählungen und sprachlich intensive Spiele mit Erwachsenen für einen sprachlichen Fortschritt der Kinder unerlässlich. Sprechen Sie mit Ihrem Kind über Dinge, die es interessieren, und sprechen Sie über das, was Sie mit dem Kind gemeinsam tun.
- Zeigen Sie dem Kind, dass die Sprache ein wertvolles und nützliches Medium für es ist. Am besten gelingt dies, wenn das Kind Ihre eigene Freude und Lust am Sprechen wahrnimmt.

Çocukların dillerinin gelişmesi bakımından başka çocuklarla ilişki kurmaları büyük önem taşımaktadır. Çocukların belirttiklerine göre, farklı dillerden gelen çocukların oluşturdukları gruplarda, Almanca ortak dildir, bu nedenle çocukların büyük bölümü, arkadaşları ile ilişkilerinde yalnızca Almanca kullanmaktadır. Ancak çocukların dillerinin gelişmesi açısından önemli olan, yalnızca *Almanca* konuşabilme olanakları değildir. Çok dilli çocukların, sık ve yoğun sohbetler geliştirebilmeleri açısından, çok sayıda değişik ilişkilere gereksinimleri vardır - hem Almanca da ve hem de birinci dillerinde. Çocuklar boş zamanlarında, öğleden sonra birlikte geliştirilen faaliyetlerde, beraber oynarken, dilsel becerilerini derinleştirmek ve geliştirmek için uygun olanaklar bulmaktadırlar. Diğer çocuklarla ilişkilerinde, dinlemeyi ve konuşmayı öğrenirler. Okulda da dil açısından güvenli bir konuma gelebilmek için, bu iki beceri de kaçınılmaz temel taşlardır.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuğunuzla kendinize en yakın hissettiğiniz ve en iyi konuştuğunuz dilde konuşunuz.
- Çocuğunuza onun Almanca bilgisine ilgi duyduğunuzu gösteriniz. Çocuğunuza Almanca sözcükleri veya belli bir cümlenin Almancasını sorarak, onların Almanca öğrenimine yardımcı olabilirsiniz. Böylelikle çocuğunuzla birlikte, zevkle, Almanca bilginizi pratikte uygulamak ve geliştirmek olanağı el deabilirsiniz.
- Çocuğunuz için, iki dilin de aile içinde kabul gördüğünü ve tanındığını yaşamak ve kendini iki dilde de evinde hissedebilmek önemlidir.
- Dil öğrenilmesinde konuşmak kadar dinlemek de büyük önem taşımaktadır. Çocuğunuz ancak sizin onun söylediklerine gerçekten ilgi duyduğunuzu hissederse, konuşmaktan zevk alır.
- Çocuğunuzun arkadaşları ile kurduğu değişik ilişkileri teşvik edin, destekleyin. Çocuğunuzun yuvadan veya okuldan ve de boş zamanlarından tanıdığı arkadaşları ile karşılıklı ziyaretler ve ortak faaliyetler oluşturması, çocuğunuzun dil becerisini geliştirir.
- Çocukların konuşma becerisinin gelişmesi için diğer çocuklarla sürdürülecek ilişkilerin yanısıra, yetişkinlerin onlarla düzenli olarak konuşmaları, anlatmaları ve dil ağırlıklı oyunlar oynamaları kaçınılmazdır. Çocuğunuzla ilgi duyduğunuz konular ve birlikte yaptıklarınız üzerine konuşunuz.
- Çocuğa konuşmanın onun için değerli, yararlı bir araç olduğunu gösteriniz. Bunu en iyi, sizin de bundan zevk aldığınızı göstererek, yapabilirsiniz.

Die Erfahrungen der Kinder mit Mehrsprachigkeit sind ganz unterschiedlich - "Manchmal ist das ein bisschen schwierig, wenn man was Falsches sagt"

Frage: Wie findet ihr das, mehrere Sprachen sprechen zu können?

Boris (10 Jahre): *Ich will deutsche Sprache lernen, jetzt kann ich ja schon. Und Afghanisch ist ja meine eigene Muttersprache. Und Russisch will ich wieder mal lernen. Aber am meisten will ich Französisch lernen. Das ist eine schwierige Sprache, aber sehr gut. Also, wenn ich das höre, dann klingt das auch so schön.*

Maria (12 Jahre): *Ich möchte alle Sprachen lernen, weil irgendjemand, der mich nicht mag, der über mich was redet, dann kann ich zuhören, was er über mich gesagt hat.*

Bei vielen Kindern wächst ein großes Interesse an anderen Sprachen heran. In der Familie und in ihrem Freundeskreis erfahren sie, wie nützlich Sprachkenntnisse sind. Im Kreis der Familie besitzen oft die Kinder die besten Deutschkenntnisse, sodass sie für Übersetzungen herangezogen werden. Von ihren Eltern berichten einige Kinder, dass sie sehr geringe Deutschkenntnisse besitzen:

Murat (8 Jahre): *Meine Mutter spricht ganz schlecht Deutsch. Mein Vater spricht ein bisschen gut. Meine Mutter spricht ganz, ganz schlecht.*

So entsteht in der Familie bei manchen Kindern das Gefühl, sehr gut in der deutschen Sprache zu sein. Ihre Selbstachtung und ihr Stolz können zerbrechen, wenn sie im Kindergarten oder in der Schule erleben, dass sie als sprachschwache oder sprachlose Kinder wahrgenommen werden. Die ersten Wochen oder Monate in den deutschen Institutionen sind für die meisten Kinder schwierig und belastend. Insbesondere Kinder, die vorher kaum mit der deutschen Sprache zu tun hatten und keinen Ansprechpartner in ihrer Muttersprache finden, erfahren sich als hilflos und handlungsunfähig. Mit ihrer Muttersprache wird ihnen ein Teil ihrer Persönlichkeit und ihrer Selbstständigkeit genommen. Viele Kinder schämen sich, ziehen sich zurück und schließen sich sprachlich ab - manche verweigern auch ihre Muttersprache.

Frage: Kannst du dich noch erinnern, wie das war, als du in den Kindergarten gekommen bist?

Deniz (11 Jahre): *Ja, weil ich habe mich erst mal blamiert, weil die dann gelacht haben. Dann habe ich mich geschämt.*

Frage: Weil du kein Deutsch konntest?

Deniz: *Ja!*

Frage: Gibt es denn eine Sprache, die du besonders gerne magst?

Betül (11 Jahre): *Ja, Türkisch. Weil, da verstehe ich, was ich sage. Bei Englisch manchmal nicht, bei Deutsch manchmal auch nicht. Wenn ich Türkisch rede und auch der andere, dann verstehe ich, was er sagt.*

Die Kinder wissen, dass ihre Sprachkenntnisse in den verschiedenen Sprachen nicht gleich gut sind. So fühlen sich viele in der Sprache am wohlsten, in der sie sich am besten ausdrücken können. Ihr Wohlbefinden und das Gefühl akzeptiert und angenommen zu sein, sind wichtige Voraussetzungen für die Kinder um sich sprachlich weiterzuentwickeln. Nur wenn sie Sicherheit und Vertrauen besitzen, sind sie bereit sich der neuen Sprache gegenüber zu öffnen.

Çocukların çok dillilikle deneyimleri çok farklı - “Bazen biraz zor oluyor, eğer yanlış birşey söylersem”

Soru: Birden fazla dil konuşabilmeni nasıl değerlendiriyorsun?

Boris (10 Yaşında): *Almanca öğrenmek istiyorum, şimdi konuşuyorum. Afganca ise zaten ana dilim. Ve Rusca da tekrar öğrenmek istiyorum. Ama en çok Fransızca öğrenmek istiyorum. Bu zor bir dil, ama çok iyi. Yani, duyduğumda kulağa da çok hoş geliyor.*

Maria (12 Yaşında): *Ben tüm dilleri öğrenmek istiyorum, o zaman beni seven birisi benim hakkımda konuştuğunda, hakkımda ne söylediğini anlayabilirim.*

Çocukların çoğunda diğer dillere karşı büyük bir ilgi gelişmektedir. Aile içinde ve arkadaş çevresinde, başka dilleri bilmenin ne denli yararlı olduğunu öğrenmektedirler. Çocukların Almanca bilgileri daha iyi olduğundan, aile çevresinde çocuklar çeviri yapmaktadırlar. Bazı çocuklar ebeveynlerinin Almanca bilgilerinin çok az olduğundan söz etmektedirler:

Murat (8 Yaşında): *Annem çok kötü Almanca konuşuyor. Babam biraz daha iyi konuşuyor. Annem çok çok kötü Almanca konuşuyor.*

Böylece, aile içinde bazı çocuklar, çok iyi Almanca bildikleri duygusuna kapılmaktadırlar. Eğer yuvada veya okulda dili zayıf veya konuşmayan çocuklar olarak algılandıklarını görürlerse, özgüvenleri ve onurları zedelenebilir. Çocukların çoğu açısından bir Alman kurumundaki ilk haftalar veya aylar zor ve yorucudur. Özellikle daha önce Almanca ile hemen hiç karşılaşmamış olan ve ana dillerinde bir muhattap bulamayan çocuklar, kendilerini çaresiz ve tek başlarına bırakılmış olarak algılamaktadırlar. Ana dillerinin göz ardı edilmesi ile birlikte, çocukların kişiliklerinin ve özerkliklerinin bir bölümü ellerinden alınmaktadır. Bir çok çocuk bu durumdan utanç duymakta, kendilerini geriye çekmekte ve hiç konuşmamakta, bazıları ana dillerini de red etmektedir.

Soru: Yuvaya başladığında ne olmuştu, anımsıyor musun?

Deniz (11 Yaşında): *Evet, çünkü önce kendimi rezil ettim, çünkü onlar bana güldüler. Utandım.*

Soru: Almanca bilmediğin için mi?

Deniz: *Evet!*

Soru: Peki, özellikle sevdiğin bir dil var mı?

Betül (11 Yaşında): *Evet, Türkçe. Çünkü, o zaman ne dediğimi anlıyorum. İngilizce’de bazen anlamıyorum, Almanca’da da bazen oluyor. Türkçe konuştuğumda, karşımdaki de Türkçe konuşursa, ne dediğini anlıyorum.*

Çocuklar, değişik dillerdeki bilgilerinin eşit olmadığını bilmektedirler. Bundan dolayı, kendilerini en iyi ifade edebildikleri dili konuşurken, kendilerini en rahat hissetmektedirler. Çocukların konuşma becerilerinin gelişmesi açısından, kendini rahat hissetmek ve kabul gördüğünü algılamak önemli önkoşullardır. Ancak özgüven ve güven duyguları gelişirse, yeni dilleri öğrenmeye istekli olurlar.

Mit unserer Befragung haben wir die Kinder als aussagefähige und sprachlich kompetente Persönlichkeiten angesprochen. Wir haben ihnen gezeigt, dass uns wichtig ist, was sie zu sagen haben. Unser Interesse und unsere Anerkennung haben eine starke Motivation bei den meisten Kindern ausgelöst. Für fast alle war es möglich, das gesamte Interview in der deutschen Sprache zu führen. Unsere Befragung belegt, dass Kinder ihre Sicht der Dinge darstellen können und wollen, wenn es um ihren Kinderalltag geht und Erwachsene sich dafür interessieren.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Beachten und betonen Sie die sprachlichen Fähigkeiten Ihres Kindes und nicht die Fehler oder Probleme. Wenn das Kind sich vorwiegend als sprachschwach fühlt, verliert es sein Selbstvertrauen und zieht sich sprachlich zurück.
- Tauschen Sie sich mit den Erzieherinnen im Kindergarten und den Lehrkräften in der Schule aus, welche Sprachen die Kinder gewöhnt sind und welche Sprachen zu Hause gesprochen werden. Informieren Sie die Lehrkräfte und Erzieherinnen über die sprachlichen Kompetenzen und Vorlieben Ihres Kindes.
- Nehmen Sie Ihr Kind nicht als sprachliches Problemkind wahr, sondern als Kind mit der Fähigkeit, sich in verschiedenen Sprachen mitteilen zu können und in verschiedenen Sprachen denken zu können. Gegenüber den meist einsprachigen deutschen Kindern und Erwachsenen ist dies ein großer Vorteil.
- Unterstützen Sie Ihr Kind vor allem in den schwierigen Anfangsphasen im Kindergarten und in der Grundschule. Helfen Sie ihm dabei Sicherheit zu entwickeln, z.B. durch eigene Anwesenheit (bzw. anderer Personen gleicher Erstsprache) oder durch Nachfragen und Gespräche. Versuchen Sie herauszufinden, ob Ihr Kind in der Lage ist, Aufgaben zu verstehen und dem Geschehen zu folgen (z.B. bei den Hausaufgaben).
- Vergessen Sie nie, dass der Spracherwerb auch für Ihre Kinder mit Mühe und Anstrengung verbunden ist und dass es dabei Unterstützung braucht.
- Tragen Sie dazu bei, die Muttersprachen in die Einrichtungen hineinzubringen, zum Beispiel durch Musik, Lieder, Bilderbücher, bekannte Figuren aus der Kinderkultur des Herkunftslandes. Dies gibt den Kindern Sicherheit und hilft ihnen vertrauter zu werden mit der Umgebung. Messen Sie Ihr Kind nicht an einem einsprachig aufwachsenden Kind - Ihr Kind hat andere Kompetenzen.

Araştırmamız sırasında çocukları, kendini ifade edebilme ve dil becerisi olan kişilikler olarak ele aldık. Onlara, bize söyleyeceklerinin bizim için önem taşıdığını gösterdik. Bizim ilgi ve övgümüz, çocukların çoğu için çok teşvik edici oldu. Çocukların hemen hemen hepsi görüşmeleri Almanca olarak yapabilecek durumda idi. Araştırmamız, konu günlük yaşam olduğunda ve eğer yetişkinler buna ilgi duyarlarsa, çocukların olayları kendi bakış açılarından ortaya koyacak durumda ve buna istekli olduklarını kanıtlamıştır.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuklarınızı konuşma ve dil becerilerini izleyip, değerlendiriniz, hatalarını veya sorunlarını değil. Çocuğunuz konuşma konusunda kendisini öncelikle zayıf hissederse, özgüvenini yitirir ve kendini konuşmaktan geri tutar.
- Çocukların hangi dillere alışık olduğunu ve evde hangi dillerin konuşulduğunu yuvadaki öğretmenlere ve okuldaki öğretmenlere aktarınız. Öğretmen ve öğretmenlere çocuğunuzun dilsel beceri ve eğilimleri konusunda bilgi veriniz.
- Çocuğunuz, dilsel sorunlu bir çocuk olarak algılamayınız, aksine değişik dillerde kendini ifade etme ve değişik dillerde düşünme yeteneği olan bir çocuk olarak görünüz. Çoğunlukla tek dilli olan Alman çocuklar ve yetişkinler karşısında bu, büyük bir avantajdır.
- Çocuğunuza özellikle zor olan yuvaya veya ilk okula başlama dönemlerinde destek olunuz. Onun güven kazanmasına yardımcı olun, örneğin, kendiniz (veya çocuğun birinci dilini konuşan başka bir kişi) birlikte gidin veya kendisine durumunu sorun ve konuşun.
- Çocuğunuzun ödevleri anlayabilecek ve gelişmeleri izleyebilecek konumda olup olmadığını öğrenin (örneğin, ev ödevleri). Dil öğrenmenin çocuklarınızı için de yorucu bir süreç olduğunu ve onun desteğe gereksindiğini unutmayın.
- Ana dillerin kurumlara girmesine yardımcı olun, örneğin, geldiğiniz ülkenin kültüründen müzik, şarkı, resimli kitap, tanınmış şekiller getiriniz. Bu çocuklara güven verecek ve onların bu yeni çevreye alışmasına yardımcı olacaktır. Çocuğunuzun tek dilli yetişen bir çocukla karşılaştırmayın - çocuğunuzun başka yetenekleri vardır.

CU OCIII COPILULUI LE SÛLE NA PAISTÍ

Çocuk gözleriyle

بَعْيُونَ أَلْأَوْلَادِ

THROUGH CHILDREN'S EYES

CON GLI OCCHI DEI BAMBINI

子供たちの心の窓を開けて見れば

VOI CAP MAT CUATRE EM

Глазами детей

Me syt e thmive

Oçima dēti

Mit den Augen der Kinder

com olhos de crianças

看
睛
眼
的
子
孩
以

Mit der Familie zu Hause und unterwegs
Aile ile birlikte evde ve yolda

Uit het oog van kinderen

con los ojos de los niños

GYERMEKSZEMMET

ר'דף' של ר"גנ"ן ר'צ

Μεσα από τα παιδικά μάτια

MED BARNETS ÖGON

Oczami dziecka

Очиима

gimēd

Sadječnomi pogledam

dengan mata kanak-kanak

Avec le regard des enfants

Mit der Familie zu Hause und unterwegs

Die meisten der interviewten Kinder sind in Deutschland geboren und aufgewachsen. Auch wenn ihr Lebensmittelpunkt hier ist, zeigt sich an verschiedenen Antworten der Kinder, dass viele Familien eine enge Bindung an das Herkunftsland aufrechterhalten und pflegen. Die Familie mit ihren Verwandtschaftsbeziehungen stellt für viele Kinder eine Quelle dar, um kulturelle Lebensgewohnheiten sowie die Sprache des Herkunftslandes in vielen Varianten kennen zu lernen. Über ihre Freundschaftskontakte haben die Kinder Gelegenheit auch andere Familien und ihre Lebensgewohnheiten im Alltag zu erleben. Besuche bei Freunden zu Hause sind für die meisten Kinder selbstverständlich.

Das Herkunftsland der Familie - "Da ist alles ganz anders"

Was wir die Kinder gefragt haben: Wie heißt das Land, wo deine Familie herkommt? Hast du selbst dort schon für längere Zeit gewohnt? Fährst du mit deinen Eltern manchmal dort hin? Hast du dort auch Freunde? Was gefällt dir dort?

Über das alltäglichen Leben in ihren Familien werden die Kinder mit Lebensgewohnheiten, wie zum Beispiel dem Essen oder der Musik aus dem Herkunftsland vertraut. Für viele ist es das Land ihrer Großeltern, das Land, in dem die eigenen Eltern aufgewachsen sind, das Land, dessen Nationalfahne im Wohnzimmer steht und vor allem auch ihr Urlaubs- und Ferienland. Bis auf wenige Kinder können alle das Herkunftsland mit Namen benennen, viele wissen sogar die Städtenamen aus denen Mutter und Vater stammen.

Bei der Begrüßung fiel uns auf, wie differenziert die Kinder sich vorstellen:

Ich heiße Nihaschian, ich komme von Sri Lanka.

Ich bin der Selim, ich bin ein halber Deutscher und ein halber Türke.

Ich heiße Ali, bin 11 Jahre und meine Eltern kommen aus der Türkei.

Ich heiße Georg, und mein Vater ist schwäbisch und meine Mutter kommt aus Amerika.

Ich bin die Melli und komme aus Kroatien.

Von sich selber und dem Herkunftsland ihrer Familien haben die Kinder eine Vorstellung. Die Vielfalt der Nationen, die die Kinder benennen, entspricht der Realität in vielen Stadtteilen der deutschen Großstädte.

Da das Herkunftsland für viele Familien das - oft ausschließliche - Urlaubsziel ist, haben die Kinder detaillierte Vorstellungen und Bilder vor Augen, wie das Leben dort aussieht und welche besonderen Möglichkeiten es für sie bietet. In ihren Erinnerungen vergleichen sie das Leben dort mit ihrer Situation in Deutschland. Die Großzügigkeit und Freiheit im Herkunftsland, die viele Kinder empfinden, erklärt sich auch daraus, dass die Kinder dort den Reiz der Ferienzeit erleben. Viele Kinder verbinden ihren Aufenthalt mit einem unbeschwertem Leben, das sich vor allem draußen abspielt. In Erzählungen berichten sie von

Aile ile birlikte evde ve yolda

Görüştüğümüz çocukların büyük kısmı Almanya’da doğmuş ve büyümüştür. Ancak, yaşamlarının odak noktası Almanya olsa da, çocukların verdikleri yanıtlardan bir çok ailenin geldikleri ülke ile yakın bağlarını korudukları ve sürdürdükleri görülmektedir. Ailelerin var olan akrabalık bağları, bir çok çocuk için geldikleri ülkenin kültürel yaşam alışkanlıklarını ve de dilini çok yönlü olarak tanıyabilmenin kaynağını oluşturmaktadır. Arkadaşlık ilişkileri yolu ile çocuklar günlük yaşamlarında başka aileleri ve onların yaşam alışkanlıklarını da tanımak olanağı bulmaktadırlar. Arkadaşlarını evlerinde ziyaret etmek, çocukların çoğu için doğaldır.

Ailenin gelmiş olduğu ülke - “Orada herşey çok değişik”

- Çocuklara hangi soruları sorduk? Ailenin gelmiş olduğu ülkenin adı nedir? Sen kendin o ülkede uzun bir süre yaşadın mı? Bazen ailenle o ülkeye gidiyor musun? Orada arkadaşın var mı? Orda neler hoşuna gidiyor?

Günlük aile yaşamlarında çocuklar, ailenin gelmiş olduğu ülkenin yaşam alışkanlıklarını, örneğin yemeklerini veya müziğini tanımaktadırlar. Birçok çocuk için bu, büyük anne ile büyük babanın ülkesidir, ebeveynlerinin yetiştiği ülkedir, ulusal bayrağın oturma odasında asılı olduğu ülkedir ve de özellikle tatillerini geçirdikleri ülkedir. Bazı istisnalar dışında, çocuklar bu ülkenin adını bilmektedirler, hatta bir çoğu anne ve babalarının geldikleri kentin adını da bilmektedirler.

Tanışma sırasında çocukların kendilerini nasıl ayrıntılı tanıttıkları dikkatimizi çekti:

Benim adım Nihashchian, ben Sri Lanka’dan geliyorum.

Ben Selim, ben yarı Alman ve yarı Türküm.

Benim adım Ali, 11 yaşındayım ve ebeveynlerin Türkiye’den gelmişlerdir.

Benim adım Georg, benim babam Schwaben’li, annem Amerikalıdır.

Benim adım Melli ve Hırvatistanlıyım.

Çocuklar, kendi konumlarının ve ailelerinin geldikleri ülkenin bilincindedirler. Çocukların sözünü ettikleri ulusal çoğulculuk, Almanya’nın büyük kentlerinin bir çok mahallesinin gerçeğini yansıtmaktadır.

Bir çok aile için, kökenlerinin olduğu ülke tatillerini geçirdikleri tek ülke durumuna dönüştüğünden, çocuklar oradaki yaşam ve mevcut özel olanaklar hakkında ayrıntılı tasarımlar ve resimler geliştirmişlerdir. Anılarında oradaki yaşamı Almanya’daki yaşam ile karşılaştırmaktadırlar. Bir çok çocuğun orada algıladıkları hoşgörü ve özgürlük, çocukların orada bir tatil ortamının nimetlerini yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Çoğu çocuk oradaki yaşamlarını, sorunsuz ve özellikle evinden dışarda geçen bir yaşamla özdeşleştirmektedirler. Anlatımlarında, oyun oynama olanaklarından ve daha

ihren Spielmöglichkeiten und wie sehr sie die größere Bewegungsfreiheit genießen. Im Gedächtnis der Kinder sind ganz unterschiedliche Eindrücke gespeichert und ihre Beobachtungen vermischen sich mit Wünschen und Träumen:

Da kann man am Abend so herumlaufen. Da gibt es geöffnete Geschäfte bis zwölf Uhr oder ein Uhr. Da kann man irgendwie mehr machen, mehr spazieren gehen als hier.

Da gibt es halt viel mehr Leute am Abend.

Da ist es ganz heiß manchmal. Und wenn jetzt Sommer ist, dann finde ich das auch schön.

In der Türkei mag ich lieber. Da regnet es fast nie. Darf ich spazieren gehen in die Landschaft und da haben wir ein langes Auto.

In der Türkei, wir durften schwimmen und wir durften Musik anmachen, ganz laut!

Da ist alles ganz anders. Alles ganz anders. Die Ampeln sind ausgeschaltet. Wenn ein Mensch durch will, dann lässt ihn niemand durch. Alles anders.

In der Türkei kann man auch Autofahren. Da ist es nicht verboten. Kinder dürfen das.

Hier macht man mehr so Spiele zu Hause, im Haus. In Kroatien bist du mehr draußen.

In der Türkei sind die Leute nicht so reich. Die können sich keinen PC leisten und so. Und hier hat fast jeder einen PC, Fernseher und so. Manche haben auch keinen Fernseher und so.

Ich habe Freunde in der Türkei. Wir gehen auf den Spielplatz und wir gehen schwimmen. Von meinem Balkon aus sehe ich das Meer.

An ihren Möglichkeiten, an dem was sie machen können oder nicht machen können, fallen ihnen positive und negative Unterschiede zum Leben in Deutschland auf. So nehmen sie wahr, dass es keinen Fernseher und keine Computer gibt, aber auch, dass Kinder dort Dinge machen können, die in Deutschland nicht erlaubt sind. Die meisten Kinder haben einen emotionalen Bezug zum Herkunftsland, da dort noch Verwandte, insbesondere die Großeltern, leben. Ein großer Teil von ihnen erzählt aber auch von Freunden und Freundinnen, auf deren Wiedersehen sie sich freuen.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Kinder entwickeln aufgrund ihrer praktischen Erfahrungen ganz eigene Vorstellungen vom Herkunftsland der Familie. Obwohl ihr Lebensmittelpunkt in Deutschland liegt, können sich enge Beziehungen zum Land ihrer Großmütter und Großväter sowie ihrer Ferienfreundschaften entwickeln. Gespräche über das Leben im Herkunftsland und über die Kindheit der Eltern oder die der Großeltern ermöglichen dem Kind ein weiter reichendes Verständnis. Für die älteren Kinder kann es wichtig werden, etwas über die Geschichte und die Gründe der Migration der Familie zu erfahren.
- Sprechen Sie mit Ihrem Kind über die Unterschiede und Gemeinsamkeiten des Lebens in Deutschland und in Ihrem Herkunftsland. Fragen Sie Ihr Kind was ihm auffällt, was es gut oder auch nicht so gut findet. Ermuntern Sie Ihren Sohn oder Ihre Tochter, gute und schlechte Erfahrungen und Erlebnisse mit Ihnen zu besprechen und erzählen Sie auch von Ihren eigenen Erfahrungen.
- Für die Kinder hat beides Bedeutung, das Leben in Deutschland und die Aufenthalte im Herkunftsland. Beide Länder sind auf unterschiedliche Weise

geniş hareket alanlarından haz duyduklarını dile getirmektedirler. Çocukların belleklerinde değişik izlenimler kayıt edilmiş olup, gördükleri, arzu ve hayalleri ile karışmaktadır:

Orada akşamları dışarda dolaşabiliyoruz. Dükkanlar gece oniki veya bire kadar açık kalıyor. Orada buraya göre daha fazla şeyler yapmak, daha çok gezinmek olanaklı.

Akşamları ortada çok daha fazla insan görünüyor.

Bazen çok sıcak oluyor. Burada da yaz gelince seviniyorum, ama Türkiye’de daha çok seviniyorum. Orada hemen hiç yağmur yağmıyor. Orada kırlarda gezebiliyorum ve bizim uzun bir arabamız var.

Türkiye’de yüzebiliyorduk ve yüksek sesle müzik dinleyebiliyorduk.

Orada herşey çok değişik. Herşey çok farklı. Trafik ışıkları yanmıyor. Bir insan geçmek isterse, kimse yol vermiyor. Çok değişik.

Türkiye’de araba da kullanılabiliyor. Orada yasak değil. Çocuklar kullanabiliyor. Burada daha çok evde oyunlar oynanıyor, evin içinde. Hırvatistan’da daha çok dışardasın.

Türkiye’de insanlar o denli zengin değilller. İnsanlar bilgisayar gibi şeyler satın alamıyorlar. Ve burada hemen herkesin bilgisayar, televizyon ve benzeri eşyaları var. Bazılarının da televizyon ve benzeri eşyaları yok.

Türkiye’de arkadaşları var. Onlarla oyun bahçesine ve yüzmeye gidiyoruz. Balkonundan bakınca denizi görüyorum.

Almanya’daki yaşamla karşılaştırıldığında, olumlu ve olumsuz farklılıkları, neyi yapabiliş neyi yapamadıklarına göre değerlendiriyorlar. Bu konumda televizyon ve bilgisayar bulunmadığını, ancak orada çocukların Almanya’da yasak olan şeyleri yapabildiklerini algılıyorlar. Çocukların çoğunun geldikleri ülke ile bağları duygusal düzeyde, çünkü orada akrabaları, özellikle büyük anne ve büyük babaları yaşıyor, çocukların büyük bölümü, arkadaşlarından ve onları tekrar görmekten duydukları sevinçten söz ediyor.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuklar kendi pratik deneyimlerinden hareket ederek, ailelerinin geldikleri ülke hakkında kendilerine özgü tasarımlar geliştirmektedirler. Yaşamlarının odak noktasının Almanya’da olmasına karşın, büyük anne ve büyük babalarının ve de tatilde edindikleri arkadaşlarının ülkesi ile sıkı bağlar kurabilmektedirler. Ailelerin geldikleri ülke hakkında ve ebeveynlerinin ve büyük anne ve büyük babalarının çocukluk dönemleri üzerine yapılan konuşmalar, çocukların daha derin bir anlayışa kavuşmalarına yardımcı olacaktır. Yaşı ilerlemiş çocuklar açısından, ailenin göç etmesinin nedenleri ve tarihi üzerinde bilgi sahibi olmak önemli olabilir.
- Çocuklarınızla Almanya’daki ve geldiğiniz ülkedeki yaşamın ortak ve farklı yanları üzerine konuşun. Çocuğunuza nelerin dikkatini çektiğini, neleri beğendiğini veya beğenmediğini sorun. Kızınızı veya oğlunuzu, iyi ve kötü deneyimleri üzerine sizinle konuşmaya teşvik edin ve onlara kendi deneyimlerinizi de anlatın.
- Çocuklar için ikisi de, Almanya’daki yaşam ve geldiğiniz ülkeye yapılan geziler, anlamlıdır. İki ülke de, değişik açılardan çocuklar için önemlidir. Çocuğunuza memleket duygusunun sadece tek bir mekan veya ülkeye

für die Kinder wichtig. Zeigen Sie Ihrem Kind, dass Heimatgefühle sich nicht nur auf einen Ort oder ein Land beziehen müssen und dass Sie seine Interessen an beiden Lebensregionen akzeptieren und unterstützen. Für die Kinder ist es wichtig, sich nicht unter einen Entscheidungsdruck gesetzt zu sehen.

- Auch für Kinder, die aus unterschiedlichen Gründen keine Möglichkeit haben, das Herkunftsland der Familie kennen zu lernen, kann es wichtig sein, sich mit den Eltern über die Geschichte der Familie und die Migration zu unterhalten. Auf Fragen der Kinder sollten Sie - altersentsprechend - Antworten finden, die für Ihr Kind nachvollziehbar sind.

Familienleben bei sich zu Hause und in anderen Familien - "Das ist normal wie bei mir" oder "Da ist es anders, er hat einen Hasen"

Nicht nur in den Aussagen der Kinder, auch in Auskünften der Eltern finden wir die große Bedeutung des Herkunftslandes und der Familie wieder. Wir haben die Eltern gefragt, zu wem sie in Deutschland regelmäßig Kontakt haben. Verwandte sind nicht nur im Herkunftsland wichtig, sondern spielen auch in Deutschland für die Eltern eine große Rolle. Bis auf einen geringen Teil der befragten Familien treffen sich alle regelmäßig mit Familienangehörigen. Auch zu Personen aus dem gleichen Herkunftsland geben die meisten Eltern regelmäßige Kontakte an. Dagegen hat nur ein kleiner Teil der Eltern häufig mit deutschen Familien oder mit Personen aus anderen Herkunftsländern zu tun. Im Unterschied zu den gemischten Freundschaftskontakten ihrer Kinder, haben die meisten Eltern wenig multikulturelle Bekanntschaften. In der Migration scheint die Verwandtschaft eine wesentliche Hilfe und Unterstützung für die Erwachsenen zu sein.

Der enge Kontakt der Eltern zu Verwandten wird auch von den Kindern wahrgenommen. Auf die Frage, was sie mit ihren Eltern am Wochenende machen, berichten fast alle Kinder von gegenseitigen Besuchen mit Verwandten. Nur noch das gemeinsame Fernsehen wird von den Kindern ebenso oft genannt. Die Familie ist für Kinder auch der Ort, an dem über Lebensgewohnheiten ein familienspezifisches Band zur Herkunftskultur der Familie geknüpft und gepflegt wird. Nicht nur über Personen, sondern auch über das Essen und die Musik und unter Umständen auch über die Satellitenprogramme von Fernsehen und Hörfunk erleben die Kinder verschiedene Kulturen als Teil ihres Alltags. Welche kulturellen Gewohnheiten das jeweils sind und in welchem Ausmaß sie praktiziert werden, unterscheidet sich von Familie zu Familie. Berufliche Aussichten der Eltern oder älteren Geschwister, Rückkehrabsichten sowie die Aufenthaltsdauer der Familien in Deutschland verändern die Art und Weise der Lebensgestaltung in den Familien. Viele ältere Migranten entscheiden sich mittlerweile dafür, ihren Lebensabend in Deutschland zu verbringen, da der Lebensmittelpunkt der Familie sich hierher verlagert hat und sie mit dem Alltag hier vertrauter sind als im Herkunftsland.

Anders als ihre Eltern lernen die Kinder im Kindergarten und in der Schule sowie in ihrer Freizeit sowohl deutsche Kinder als auch Gleichaltrige mit ganz unterschiedlichem kulturellen Hintergrund kennen. Um zusammen zu spielen,

bağlı olması gerekmediğini, onun bu iki yerdeki yaşama yönelik istemlerini de kabullendiğinizi ve desteklediğinizi gösteriniz. Çocuklar açısından, herhangi bir tercih yapma baskısı altında kalmamak önemlidir.

- Değişik nedenlerle ailenin gelmiş olduğu ülkeyi tanıyamamış olan çocuklar için de ebeveynleri ile ailenin geçmişi ve göçün nedenleri üzerine konuşmak önemli olabilir. Çocukları bu sorularına onların anlayabilecekleri - yaşlarına uygun - yanıtlar bulmaya çalışınız.

Kendi evinde ve başka ailelerde aile yaşamı - “Bu bizdeki gibi normal” veya “Orada durum farklı, onun tavşanı var”

Sadece çocukların söylemlerinden değil, ailelerin verdiği bilgilerden de, geldikleri ülkenin ve ailenin büyük önemi ortaya çıkmaktadır. Ebeveynlere, Almanya’da kimlerle sürekli ilişki içinde olduklarını sorduk. Ebeveynler için akrabalar, yalnız geldikleri ülkede değil, Almanya’da da önemli bir etmendirler. Soruşturduğumuz ailelerin ufak bir bölümü hariç, hepsi diğer aile mensupları ile düzenli bir araya gelmektedirler. Ebeveynlerin çoğu, aynı ülkeden gelmiş olan diğer kişilerle de sürekli ilişki içindedirler. Buna karşılık ebeveynlerin sadece ufak bir bölümü, Alman ailelerle veya başka ülkelerden gelmiş olan ailelerle sık sık bir araya gelmektedir. Çocuklarının çok yönlü arkadaşlıklarından farklı olarak ebeveynlerin çoğunun çok kültürlü ilişkileri azdır. Göç ortamında, yetişkinler için akrabaların belirleyici yardım ve destek oldukları anlaşılmaktadır.

Çocuklar, ebeveynlerin akrabaları ile sürdürdükleri sıkı ilişkilerin farkındadır. Hafta sonunda ebeveynleri ile ne yaptıkları sorulduğunda, hemen hemen çocukların tümü, karşılıklı akraba ziyaretlerinden söz etmektedirler. Sadece birlikte televizyon izlemek, çocukların aynı yoğunlukta verdikleri bir diğer yanıttır.

Çocuk için aile, yaşam alışkanlıkları yolu ile, ailenin gelmiş olduğu ülke ile aileye özgü bağların kurulduğu ve geliştirildiği bir ortamdır. Sadece kişiler üzerinden değil, yenilen yemekler, dinlenen müzik ve gereğinde çanak antenle izlenen televizyon ve radyo programları yolu ile de çocuklar değişik kültürleri günlük yaşamlarının bir parçası olarak algılamaktadırlar. Bu kültürel alışkanlıkların hangileri olduğu ve bunların hangi yoğunlukta uygulandığı ise aileden aileye değişmektedir. Ebeveynlerin veya büyük kardeşlerin mesleki perspektifleri, geriye dönüş arzuları ve de ailelerin Almanya’daki ikamet süreleri, ailelerin yaşam biçimlerindeki değişimler üzerinde etkili olmaktadır. Çok sayıda yaşlı göçmen, ailelerinin yaşamlarının odak noktasının Almanya’ya kaymış olması ve buradaki yaşamı artık gelmiş oldukları ülkedeki yaşamdan daha iyi tanıdıkları için, giderek yaşlılıklarını da Almanya’da geçirmeye karar vermektedirler.

Ebeveynlerinden farklı olarak çocuklar, yuvada ve okulda ve de boş zamanlarında hem Alman çocukları ile ve hem de çok farklı kültürlerden gelme yaşlıları ile tanışmaktadırlar. Birlikte oynamak, ders yapmak veya kutlamalar için

zu lernen oder miteinander zu feiern, laden die Kinder sich gerne gegenseitig nach Hause ein. Dabei lernen sie auch den Familienalltag und die Lebensgewohnheiten ihrer Freunde kennen. Auf die Nachfrage nach Unterschieden, die ihnen in anderen Familien auffallen, wissen die Kinder durchaus etwas zu erzählen, auch wenn es nicht dem entspricht, was Erwachsene wahrnehmen. Ihre Auskünfte sind für uns ein Beleg, wie sehr sich der Blick von Kindern von der Perspektive der Erwachsenen unterscheidet:

Frage: Erzähl doch mal, wie ist das wenn du beim Mario übernachtetest und wenn du bei ihm zum Essen bist.

Sami (8 Jahre): *Da ess' ich halt mit denen, sag' das hat lecker geschmeckt, hat's ja auch meistens, und dann leg ich mich halt in seine Matratze oder in das Bett, und das war's dann auch schon wieder.*

Frage: Und Mario, wie ist das für dich, wenn du bei Sami schläfst?

Mario (8 Jahre): *Das ist normal, also wie bei mir.*

Frage: Und ist das beim Franz zu Hause genauso wie bei dir hier oder kommt dir das manchmal anders vor?

Antonio (10 Jahre): *Anders. Er hat einen Hasen. Das Haus ist ein bisschen kleiner. Er hat so viele Sachen rumliegen und so. Er nervt immer seine Schwester, weil sie tut Musik und wir machen sie aus. Dann ist sie genervt und schlägt den Franz.*

Frage: Und glaubst du, dass es bei den deutschen Kindern ganz anders zugeht?

Antonio: *Ja, vielleicht. Weil manche müssen immer den Müll wegschmeißen und manche Deutsche müssen das nicht machen.*

Auf der einen Seite ist es für die Kinder ganz normal, wenn sie sich bei ihren Freunden aufhalten. Zum Familienalltag gehören überall das Essen und Schlafen dazu sowie den anwesenden Eltern mehr oder weniger zu gehorchen. Andererseits gibt es besondere Dinge, die den Kindern aus ihrer Kindersicht auffallen: unterschiedliche Spielmöglichkeiten bei den Freunden oder die Geschwister, die sich störend bemerkbar machen. Manchen Kindern fallen auch kulturelle Unterschiede auf, wobei offen ist, welche Bedeutung die Kinder ihnen beimessen:

Frage: Ist bei den Eltern deiner Freundin etwas anders als bei dir?

Canan (10 Jahre): *Na, also meine Mutter trägt ein Kopftuch und ihre Mutter nicht.*

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Über die Freundschaften Ihres Kindes haben auch Sie Möglichkeiten, Kontakte mit den Eltern der Freunde aufzunehmen. Auch Elternabende im Kindergarten oder in der Schule bieten die Gelegenheit, die Mütter und Väter der Freunde kennen zu lernen.
- Die Akzeptanz und Offenheit, die das Kind in der eigenen Familie gegenüber anderen Kulturen erfährt, trägt entscheidend mit dazu bei, ob sich bei den Kindern ein vorurteilsfreier Umgang mit verschiedenen Kulturen entwickeln kann. Kinder sollten erfahren, dass auch Erwachsene kulturellen Unterschieden nicht mit Abgrenzung oder Ablehnung begegnen.

çocuklar birbirilerini karşılıklı olarak evlerine davet etmeyi severler. Bu sayede arkadaşlarının aile yaşamını ve alışkanlıklarını da öğrenme olanağı bulurlar. Çocuklar, başka ailelerde gözlerine çarpan farklılıklar sorulduğunda, yetişkinlerin algılamalarına benzemese de, yeterli yanıtlar verebilmektedirler. Çocukların verdiği bu yanıtlar, onların gözlemlerinin, yetişkinlerin gözlemlerinden ne denli farklı olduğunu göstermektedir.

Soru: Anlat bakalım, Mario'nun evinde gecelediğinde veya orada yemek yediğinde neler oluyor?

Sami (8 Yaşında): *O zaman onlarla yemek yiyorum, yemeğin lezzetli olduğunu söylüyorum, zaten de çoğu öyle, ve sonra onun şiltesine veya yatağına uzanıyorum, işte hepsi bu kadar.*

Soru: Ve Mario, sen Sami'nin evinde gecelediğinde nasıl?

Mario (8 Yaşında): *Bu normal, yani bizdeki gibi.*

Soru: Peki Franz'ın evi de seninki gibi mi, yoksa bazen sana farklı mı geliyor?

Antonio (10 Yaşında): *Farklı. Onun bir tavşanı var. Ev biraz daha küçük. Onun bir sürü eşyası ortalıkta duruyor. O hep ablasını kızdıyor, çünkü ablası müzik çalıyor, biz de kapatıyoruz. O zaman o kızıyor ve Franz'a vuruyor.*

Soru: Alman çocukların evinin tamamen farklı olduğunu mu düşünüyorsun?

Antonio: *Evet, belki. Çünkü bazıları hep çöpleri taşımak zorunda ve bazı Almanlar bunu yapmak zorunda değil.*

Bir yandan çocuklar için arkadaşlarının evinde olmak çok doğal. Her evde, yemek yemek ve uyumak ve de orada bulunan ebeveynlerin sözünü dinlemek, ailenin günlük yaşamının bir parçası. Öte yandan çocukların, o çocuk bakışı ile dikkatini çeken şeyler var: Arkadaşlarındaki farklı oyun oynama olanakları veya onları rahatsız eden büyük kardeşler. Bazı çocukların gözüne kültürel farklılıklar da çarpıyor, ancak bu farklılıkların çocuklar açısından taşıdığı önem belirgin değil.

Soru: Arkadaşının ebeveynlerinde farklı birşeyler var mı?

Canan (10 Yaşında): *Evet, yani, benim annem başörtüsü takıyor, onun annesi takmıyor.*

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuklarınızın kurdukları arkadaşlıklar üzerinden, onların ebeveynleri ile ilişki kurmak olanağı bulabilirsiniz. Ayrıca yuvadaki veya okuldaki veli akşamları da çocuklarınızın arkadaşlarının annelerini ve babalarını tanımanıza olanak sağlar.
- Çocukların kendi ailelerinde, diğer kültürlere karşı gözlemledikleri açıklık ve hoşgörü, çocukların farklı kültürlere karşı ön yargısız bir yaklaşım geliştirmesinde belirleyicidir. Çocuklar, yetişkinlerin de kültürel farklılıklara karşı dışlayıcı veya red edici bir tavır takınmadıklarını görmelidirler.

Multikulturelle Kinderfeste - "Meine Lieblingsfeste sind Bayram und Weihnachten"

Was wir die Kinder gefragt haben: Weißt du, wann du Geburtstag hast? Feierst du deinen Geburtstag? Lädt du dann auch Freunde und Freundinnen ein? Was macht ihr dann am Geburtstag? Gibt es andere Feste, die du besonders gerne feierst?

Feste - ob religiöser oder traditioneller Art - sind für Kinder aufregende Ereignisse. Obwohl wir die Befragung in den Monaten Mai und Juni durchführten, haben die Kinder mit uns über Feste aus allen Jahreszeiten gesprochen. Feste sind bei den von uns befragten Kindern schon fest im Gedächtnis verankert. Dabei fällt auf, dass die meisten Kinder einen multikulturellen Festekalender besitzen. Die 10-jährige Ruzika erzählt uns, wie in ihrer Familie gefeiert wird:

Bei meiner Geburtstagsfeier lade ich niemanden ein, weil ich es nicht darf. Meine Oma sagt immer, es geht keinen was an. Und wir feiern auch manchmal, wenn etwas Schönes passiert ist, z.B. mein Opa kann jetzt Autofahren. Dann feiern wir ein Fest. Wir feiern manchmal auch Hochzeiten. Da gibt es auch gute Tänze dabei. Da muss man sich die Hand geben und Schritte tanzen. Da gibt es viele Sachen zum Essen, Süßigkeiten und man kann mit anderen etwas bereden, rausgehen.

Der Geburtstag ist für die meisten Kinder ein wichtiger Tag im Jahr. Dies zeigte sich auch daran, dass fast alle Kinder genau wussten, wann sie Geburtstag haben. Die Kinder verbinden mit dem Älter werden mehr Anerkennung und Akzeptanz von Seiten der Erwachsenen sowie eine zunehmende Freiheit, um Dinge selbstständig zu tun. Fast alle Kinder, unabhängig von der Religionszugehörigkeit, haben uns erzählt, dass sie ihren Geburtstag auch feiern. Zum Geburtstag gehören der Geburtstagskuchen, Spiele und natürlich Geschenke. Während allerdings früher der Kindergeburtstag meistens zu Hause gefeiert wurde, ist bei den heutigen Kindern der Besuch mit Freunden bei McDonald's sehr beliebt.

Bei der Darstellung, wie sie ihren Festtag gestalten, gibt es sowohl traditionelle als auch ganz moderne Kindergeburtstage:

- Bei McDonald's Hamburger essen mit Kuchen und Eis
- Bei Oma toben und Spiele spielen und Kuchen essen
- Beten und feiern, schöne Kleider anziehen
- Computer spielen, Mensch-ärgere-dich-nicht spielen
- Da kommen viele Verwandte und Freunde, die Großen erzählen
- Happy Birthday singen, tanzen, Kerze anzünden

Doch nicht nur der Geburtstag ist für die Kinder im Jahresablauf ein wichtiges Datum. Auf die Frage nach anderen Festen haben die Kinder uns ihre Lieblingsfeste genannt. In ihren Aufzählungen stehen "Bayram und Weihnachten" oder "Zuckerfest und Fasching" einträchtig beieinander. Die Kinder erleben diese Feste aus verschiedenen Kulturen noch nicht als etwas, das sich gegenseitig ausschließt. Die religiösen oder traditionellen Werte dieser Feste haben für sie noch keine eigene Bedeutung, sondern sind in der Erinnerung der Kinder

Çokkültürlü çocuk eğlenceleri - “Benim en sevdiğim Bayram und Noel”

Çocuklara hangi soruları sorduk? Doğum gününün ne zaman, biliyor musun? Doğum gününü kutluyor musun? Arkadaşlarını davet ediyor musun? O zaman doğum gününde ne yapıyorsunuz? Özellikle sevdiğin kutlamalar hangileri?

Dinsel veya geleneksel kutlamalar, çocuklar için heyecan verici olaylardır. Bizim bu araştırmayı, Mayıs ve Haziran aylarında yapmış olmamıza karşın, çocuklar bizimle yılın her ayındaki kutlamalar üzerine konuştular. Bu kutlamalar, gördüğümüz çocukların belleğinde iyice yer tutmuştur. Göze çarpan bir husus, çocukların çoğunun çok kültürlü bir kutlamalar takvimi sahibi olmaları oldu.

On yaşındaki Ruzika ailesindeki kutlamaları bize anlatıyor:

Doğum günümü kutladığımda kimseyi çağırmıyorum, çünkü izin verilmiyor. Büyük annem hep, bu kimseyi ilgilendirmeyi, diyor. Bazende güzel bir şey olduğunda, bunu kutluyoruz. Örneğin, büyük babam şimdi araba ehliyeti aldı, büyük bir kutlama yaptık. Bazen de düğün yapıyor. Orada güzel danslar oluyor. Ele ele tutuşuyoruz ve dans adımları atıyoruz. Orada çeşitli yiyecekler, tatlılar var ve başkaları ile konuşmak ve dışarı çıkmak olanaklı.

Doğum günü, çocukların çoğu için yılın önemli günlerinden birisidir. Çocukların hemen hemen tümünün, kendi doğum günlerinin ne zaman olduğunu kesin bilmeleri de bunun bir göstergesidir. Çocuklar, yaşlarının ilerlemesini, yetişkinler tarafından daha fazla kabul görme ve ciddiye alınma ve de bazı şeyleri kendi başlarına yapabilme özgürlüğüne kavuşma olarak algılıyorlar. Hemen tüm çocuklar - hangi dinden olurlarsa olsunlar - doğum günlerini kutladıklarını belirttiler. Doğum günü, çocuklar için doğum günü pastası, oyun oynamak ve doğal olarak armağanlar demek. Eskiden doğum günü, çoğunlukla evde kutlanırken, günümüz çocukları, arkadaşları ile birlikte McDonald'sa gitmeyi seviyorlar.

Doğum gününün nasıl kutlandığı konusunda, hem geleneksel, hem de çok çağdaş yaklaşımlar var:

- McDonald'sda Hamburger ve pasta ve dondurma yemek
- Büyük annenin evinde azmak ve oynamak ve pasta yemek
- Dua etmek, eğlenmek, güzel giysiler giymek
- Bilgisayarla oynamak, Kızma Birader oynamak
- Ozaman çok sayıda akraba ve tanıdık bize geliyor, yetişkinler birşeyler anlatıyorlar
- Happy Birthday şarkısı söylemek, dans etmek, mum yakmak

Ancak çocuklar açısından, yıl içinde sadece doğum günü önem taşıyor. Başka kutlamalar sorulduğunda, çocuklar en sevdikleri günleri saydılar. Ön sırayı “Bayram ve Noel” ile “Şeker Bayramı ve Faşing” birlikte alıyor. Çocuklar, farklı kültürlerden gelen bu kutlamaları, henüz birbirini dışlayan olaylar olarak algılamıyorlar. Bu kutlamaların geleneksel veya dinsel değerleri, çocuklar için daha anlam taşımadığından, onların belleğinde kutlama töreni,

verknüpft mit den Ritualen der Festgestaltung: gutes Essen, schöne Kleidung, besondere Atmosphäre, mystische Gestalten und Geschichten und natürlich Geschenken. Der kindliche Jahresablauf enthält ein Kaleidoskop aus verschiedenen Festen. Ihre Erfahrungen und Kenntnisse aus verschiedenen Kulturen zeigen sie, wenn sie sich ein Kinderfest nach ihren Wünschen ausdenken können. Dazu ein Gespräch zwischen dem 8-jährigen Sascha und dem 10-jährigen Andrea:

Frage: Wenn ihr jetzt ein Fest für Kinder machen dürft, wen würdet ihr dann einladen? Was würde es denn bei eurem Fest zu Essen und zu Trinken geben?

Sascha: *Coca Cola, Fanta, Whiteberry und Chips, Flips, Steak, Bratwurst, Schweinshaxe.*

Andrea: *Was?*

Sascha: *Ja, Schweinshaxe, deutsche Spezialität.*

Andrea: *Hmm lecker!*

Sascha: *Und dann noch Frühlingsrolle, chinesische und dann noch Krabben und Kokos. Das war's, das ist viel zu viel. Und du Andrea, du musst noch die italienische Spezialität sagen.*

Andrea: *Pizza und Tortellini.*

Sascha: *Mit Sahnesoße.*

Andrea: *Das ist eine deutsche Spezialität.*

Sascha: *Nein.*

Andrea: *Aber Sahnesoße ist nicht Italienisch!*

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Im Kindergarten und in der Schule sowie bei den Freunden lernt Ihr Kind unterschiedliche Festtage und Anlässe zum Feiern kennen. In Gesprächen mit Erzieherinnen oder Lehrkräften können Sie sich über die Gestaltung und den Ablauf der Feste informieren. Viele Kindertageseinrichtungen freuen sich, wenn sie die Möglichkeit haben mit Ihnen Feste aus Ihrer Kultur zu feiern.
- Das gemeinsame Feiern mit den Freunden macht nicht nur Spaß, sondern stärkt auch das Gefühl zur Gruppe zu gehören. Umgekehrt ist ein Ausschluss von bestimmten Aktivitäten für Kinder immer mit einer Ausgrenzung aus der Gruppe und einer Trennung von Freunden verbunden. Sprechen Sie mit Ihrem Kind darüber, wenn Sie bei bestimmten Aktivitäten unsicher sind oder nicht möchten, dass es sich beteiligt.
- Feste und Feierlichkeiten bieten die Gelegenheit - außerhalb des Alltags - andere Kulturen kennen zu lernen oder auch Genüsse und Bräuche aus der eigenen Kultur anderen Personen nahe zu bringen. So kann ein Fest als Möglichkeit genutzt werden, mit den Eltern der Freunde Ihres Kindes näher in Kontakt zu kommen.

iyi yemekler, güzel giysiler, özel bir kutlama havası, gizemsel kişilikler ve öyküler ve de armağanlar olarak yer tutmuştur. Çocuklar bir yılı, farklı kutlamalardan oluşan renkli bir çeşitlilik olarak yaşıyorlar, Kendi arzularına göre bir kutlama düzenlemeleri istendiğinde, değişik kültürlerle olan bilgi ve deneyimleri kendini gösteriyor. Buna ilişkin olarak, sekiz yaşındaki Sascha ile on yaşındaki Andrea arasındaki konuşma:

Soru: Şimdi sen çocuklar için bir kutlama düzenleyecek olsan, kimleri davet ederdin? Onlara hangi yiyecek ve içecekleri sunardın?

Sascha: *Koka-Kola, Fanta, Whiteberry ve Çips, Flips, Biftek, Sosis ve domuz paçası.*

Andrea: *Ne?*

Sascha: *Evet, domuz paçası, Almanya'ya özgü bir yemek.*

Andrea: *Hmm, lezzetli!*

Sascha: *Ve ayrıca çin işi ilkbahar böreği, ve sonra karides ve hindistan cevizi. Bu kadar, bu çok bile. Ve sen Andrea, sen de İtalya'ya özgü yemekleri say.*

Andrea: *Piza ve Tortellini.*

Sascha: *Kreamlı sos ile.*

Andrea: *Bu Almanya'ya özgü.*

Sascha: *Hayır.*

Andrea: *Ama, kremalı sos İtalyan işi değil!*

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Yuvada, okulda ve arkadaşlarında çocuğunuz, kutlamalara neden olan farklı bayramları ve diğer günleri tanıma olanağını bulur. Siz, eğitimci veya öğretmenlerle görüşerek bu kutlamaların yapısı ve uygulaması konusunda bilgi sahibi olabilirsiniz. Yuvaların çoğu, sizin kültürel çevrenize ait günleri kutlamaktan memnun olacaktır.
- Arkadaşlarla birlikte yapılan kutlamalar, çocuğunuza sadece zevk vermekle kalmayıp, bir guruba dahil olma duygusunu da güçlendirecektir. Aksi durumda ise çocuğun, belli faaliyetlere katılmaması, çocuklar için her zaman guruptan dışlanma ve arkadaşlarından ayrı tutulma demektir. Çocuğunuzun belli faaliyetlere katılıp katılmaması konusunda kararsız iseniz veya katılmasını istemiyorsanız, çocuğunuzla bu konuyu konuşunuz.
- Bayramlar ve kutlamalar - günlük yaşamın dışında - diğer kültürleri tanımak veya kendi kültürünün zevklerini ve geleneklerini başkalarına tanıtmak olanağı vermektedir. Böyle bir kutlamadan, çocuğunuzun arkadaşlarının ebeveynleri ile ilişki kurmak için de yararlanabilirsiniz.

CU OCHII COPILULUI LE SUILE NA PAISTÍ

Çocuk gözüyle

بَعْيُونَ الْكِبَرِ

THROUGH CHILDREN'S EYES

CON GLI OCCHI DEI BAMBINI

子供たちの心の窓を開けて見れば

VOI CAP MAT CUATRE EM

Глазами детей

Me syt e thmive

Oçima deti

Mit den Augen der Kinder

com olhos de crianças

看
睛
眼
的
子
孩
以

Die Orte der Kinder
Çocukların mekanları

Uit het oog van kinderen

con los ojos de los niños

GYERMEKSZEMMET

ר"ע ה"ענ"ן ש"ל פ"ד

Μεσα από τα παιδικά μάτια

MED BARNETS ÖGON

Oczami dziecka

Очиема

gimex

Sadječnom pogledom

dengan mata kanak-kanak

Avec le regard des enfants

Die Orte der Kinder

Frage: Was ist denn für euch der schönste Ort? Wo geht ihr denn am liebsten hin?

Tamara (8 Jahre): *In unseren Garten.*

Özlen (10 Jahre): *In die Schule.*

Bacha (12 Jahre): *Ich gehe am liebsten in die Eisdiele oder zum Schwimmen ins Schwimmbad oder an den Starnberger See.*

Ali (10 Jahre): *Hier in den Fußballverein. Dann gibt es noch unseren Hof. Da dürfen wir nicht so viel Fußball spielen, weil die schimpfen und so. Und dann gehen wir in den Park auf den Spielplatz. Da spielen wir manchmal Basketball oder Fußball.*

Das Alltagsleben der Kinder spielt sich nicht nur in der Familie ab. Einen großen Teil ihres Tages verbringen sie außerhalb der elterlichen Wohnung. Da sind zunächst der Kindergarten und die Schule, bei einigen Kindern auch der Hort. Dann gibt es all die Orte, wo die Kinder ihre Freizeit verbringen, wo sie alleine, mit ihren Geschwistern und mit ihren Freunden spielen. Und sie besuchen Kurse und Gruppen, die speziell für Kinder gedacht sind, wie Musikunterricht und Sportverein. An all diesen Orten gehören die Kinder gleich welcher Herkunft zu dem, was wir "alltägliche Kinderkultur" nennen: Sie lernen ihre Umgebung kennen und finden Freunde, sie erfahren etwas über die Lebensweise von anderen Kindern und deren Familien, sie üben sich im Umgang mit ihren Sprachen und gehen ihren verschiedenen Interessen nach.

Kindergarten und Schule - "Mir gefällt es auch ganz gut in der Schule mit den ganzen Kindern aus der Klasse"

Was wir die Kinder gefragt haben: Gehst du in den Kindergarten? In welche Klasse gehst du? Gehst du gerne in den Kindergarten / in die Schule? Was gefällt dir dort, was gefällt dir dort nicht? Wie verstehst du dich mit den Kindern im Kindergarten / in der Schule?

In Deutschland besuchen fast alle Kinder im Alter von drei bis sechs Jahren den Kindergarten, auch die meisten Kinder aus Migrantenfamilien. Von den 1200 Kindern, die wir in unsere Studie befragt haben, geht ein Viertel noch nicht zur Schule, sie sind auch erst fünf oder gerade sechs Jahre alt. Fast alle diese jüngeren Kinder besuchen aber den Kindergarten.

Die meisten Schulkinder gehen in die Grundschule, nur wenige sind schon in der 5. Klasse und besuchen alle Schultypen, die möglich sind (Hauptschule, Realschule, Gesamtschule und Gymnasium). Nur wenige Kinder gehen in Schulen, die speziell für Kinder aus Migrantenfamilien gedacht sind, wie z.B. die griechische Schule. Viele haben aber zusätzliche Schulstunden in ihrer Religion und/oder in ihrer Muttersprache.

Der größte Teil der Kinder geht gerne in Kindergarten und Schule. Nur wenn sie älter werden, sind sie häufiger unentschieden. Im Kindergarten gefällt es den Kindern zu spielen, sie mögen z.B. Malen, Basteln, Puppen oder Lego. Die

Çocukların mekanları

Soru: Sizin için en güzel mekan neresidir? En severek nereye gidiyorsunuz?

Tamara (8 yaşında): *Bizim bahçemize.*

Özlen (10 yaşında): *Okula.*

Bacha (12 yaşında): *Ben en severek dondurmacıya veya yüzmek için yüzme havuzuna veya Starnberger Gölüne gidiyorum.*

Ali (10 yaşında): *Buradaki futbol kulübüne. Bir de bizim avlu var. Orada futbol oynamamız yasak, çünkü bize kızıyorlar. O zaman parktaki oyun alanına gidiyoruz. Orada bazen basketbol veya futbol oynuyoruz.*

Çocukların günlük yaşamı sadece aile içinde geçmiyor. Günün büyük bir bölümünü, ebeveynlerin evinin dışında geçiriyorlar. Burada önce yuva ve okul, bazı çocuklarda da öğleden sonra yuvası (Hort) söz konusu. Ayrıca çocukların boş zamanlarını geçirdikleri, tek başlarına, kardeşleri ve arkadaşları ile oynadıkları tüm mekanlar var. Ve çocuklar müzik dersi ve spor klüpleri içinde kendileri için özel olarak düzenlenen kurslara ve gruplara gitmektedirler. Tüm bu mekanlarda çocuklar hangi kökenden olurlarsa olsunlar "günderlik çocuk kültürü" dediğimiz olayın içindedirler: Çevrelerini tanırlar ve arkadaş edinirler, diğer çocuklar ve onların aileleri hakkında bilgilenirler, onların konuştukları dilleri tanırlar ve kendi farklı meraklarının peşine giderler.

Yuva ve okul - "Sınıftaki tüm çocuklarla birlikte okul çok hoşuma gidiyor"

Çocuklara hangi soruları sorduk? Yuveya gidiyor musun? Kaçıncı sınıfa gidiyorsun? Okula / yuvaya severek mi gidiyorsun? Orada neler hoşuna gidiyor, neler hoşuna gitmiyor? Okuldaki / yuvadaki çocuklarla anlaşabiliyor musun?

Almanya'da üç ile altı yaş arasındaki çocukların hemen hemen tümü, göçmen ailelerinin çocukları da, yuvaya gitmektedirler. Bu araştırmamızda konuştuğumuz 1200 çocuğun dörtte biri henüz okula gitmemektedir, onlar beş veya yeni altı yaşına basmışlardır. Daha ufak yaştaki çocukların, hemen hepsi yuvaya gitmektedirler.

Okula giden çocukların çoğu, ilkökula gitmektedir, çok azı 5 ci sınıfa gelmiştir ve mevcut tüm okul türlerine (Hauptschule, Realschule, Gesamtschule ve Gymnasium) gitmektedir. Az sayıda çocuk, göçmen ailelerinin çocukları için açılmış özel okullara, örneğin Yunan okuluna, gitmektedir. Ancak, çocukların çoğu, okul derslerine ek olarak din veya ana dil dersine gitmektedirler.

Çocukları büyük bölümü yuvaya veya okula severek gitmektedir. Ancak, yaşları ilerledikçe daha karasız olmaktadırlar. Yuva çocuklarla oynamayı, örneğin resim yapmayı, el işini, bebek ve lego ile oynamayı sevmektedirler. Okula giden çocuklar, çokca bir veya birden fazla sevdiği dersin adını vermektedirler. Bu bağlamda liste başını okuma-yazma diğer bir deyişle

Schulkinder nennen oft ein oder mehrere bevorzugte Unterrichtsfächer. Dabei stehen Lesen, Schreiben bzw. Deutsch zusammen mit Rechnen ganz oben auf ihrer Liste. Beliebte sind auch die anderen Fächer wie Sport, Kunst, Musik, Englisch oder Heimat- und Sachkunde. Und es ist für die Kinder wichtig, dass sie in Kindergarten und Schule mit anderen Kindern spielen und ihre Freunde treffen können. Einige Kinder erzählen auch von unangenehmen Erlebnissen mit Gleichaltrigen, wie Ärgern, Streiten, Konflikte mit den "Jungs" oder den "Großen" - auch dies ist normal unter Kindern, solange niemand dauerhaft darunter leidet. Andere Kinder betonen, dass ihre Erzieherinnen bzw. Lehrer und Lehrerinnen entweder besonders nett oder eher unfreundlich sind. Beliebte sind auch Pausen, Ferien, das Klassenzimmer, die Fahrradprüfung oder Projekttage.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Wenn Ihr Kind den Kindergarten besucht - und zwar möglichst viele Jahre, d.h. ab dem dritten Lebensjahr, und regelmäßig - fördern Sie Ihr Kind in seiner allgemeinen Entwicklung und bereiten es damit besonders auf die Schule vor: Kinder lernen hier andere Kinder, neue Räume, neue Spiele und Regeln für das Zusammenlernen in der Gruppe kennen. Im Kontakt zu anderen Kindern und Erwachsenen haben die Kinder viel Zeit und Gelegenheit die deutsche Sprache zu lernen und zu festigen.
- In der Schule erleben die Kinder ganz normalen Kinderalltag. Sie lernen mal mit mehr, mal mit weniger Freude und sie treffen vor allem mit Kindern ihres Alters zusammen, was für ihre Entwicklung genauso wichtig ist.
- Sprechen Sie mit Ihren Kindern über deren positiven und negativen Erlebnisse im Kindergarten und in der Schule.

Freizeitorte - "Meine Freunde treffe ich am Sportplatz und am Spielplatz"

Was wir die Kinder gefragt haben: Wo seid ihr meistens, wenn du nachmittags zusammen mit deinen Freunden etwas machst oder spielst?

Spielplätze sind in allen drei Stadtvierteln für die meisten Kinder der Ort, an dem sie ihre Freunde treffen. Unabhängig von Alter und Geschlecht verbringen hier die meisten Kinder ihre gemeinsame Freizeit. Auch ohne Freunde gehen immerhin noch gut die Hälfte der Kinder regelmäßig auf den Spielplatz, Jungen sogar noch etwas häufiger. Auf dem Spielplatz lernt man neue Freunde kennen, trifft sich zufällig oder gezielt und hält noch Kontakt zu Freunden aus der Grundschule, die in der Nachbarschaft wohnen.

Wo die Kinder spielen, hängt von ihren Interessen ab. So gehen z.B. die älteren Jungen häufig auf den Sportplatz, den Mädchen fehlt ein vergleichbarer zentraler Treffpunkt. Die Kinder richten sich auch danach, welche Spielmöglichkeiten ihre Wohnumgebung bietet. In Köln, wo es viele kleine Straßen mit Plätzen dazwischen gibt, spielen mehr Kinder auf der Straße. In München und Frankfurt eignen sich die Hinterhöfe und Grünflächen zwischen den Häusern zum Spielen.

Almanca ile birlikte Matematik dersi tutmaktadır. Spor, sanat, müzik, İngilizce ve çevre ve doğa bilgisi gibi dersler de sevilmiştir. Ve çocuklar için yuvada ve okulda diğer çocuklarla oynamak ve arkadaşlarına rastlamak önemlidir. Bazı çocuklar yaşlılarla ile yaşadıkları kızdınılmak, kavga etmek ve "büyüklerle" veya "oğlanlarla" olan çekişmeler gibi hoş olmayan olaylardan da söz etmektedirler - uzun vadeli, üzücü sonuçları olmamak koşulu ile çocuklar arasında bu da, olağandır. Başka çocuklar öğretmenlerinin ve eğitimcilerinin ya çok dostane veya daha ters yapılı olduklarının altını çizmektedirler. Teneffüzler, tatiller, sınıf odası, bisiklet sınavı ve proje günleri de sevilmiştir.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuğunuz yuvaya giderse - ve mümkünse uzun bir süre, yani üçüncü yaştan başlayarak ve düzenli olarak - bu çocuğun genel gelişmesini teşvik eder ve böylelikle onu özellikle okula hazırlarsınız: Çocuklar yuvada başka çocukları, yeni mekanları, yeni oyunları ve gurupta, bir arada öğrenmek için gerekli kuralları öğrenirler. Diğer çocuklarla ve yetişkinlerle oluşan ilişkiler yolu ile, çocukların Almancayı öğrenmeleri ve pekiştirmeleri için çok zaman ve olanak bulunur.
- Çocuklar okulda olağan günlük yaşamı tanırlar. Bazen çok severek, bazen daha az severek öğrenirler ve - gelişmeleri için aynı önemi taşıyan - özellikle yaşlıları çocuklarla birarada olurlar.
- Çocuklarınızla yuvadaki ve okuldaki olumlu ve olumsuz deneyimleri üzerine konuşunuz.

Boş zamanların geçirildiği mekanlar - "Arkadaşlarımla spor sahasında ve oyun alanında bir araya geliyorum"

Çocuklara hangi soruları sorduk? Öğleden sonra arkadaşlarıyla bir araya geldiğinizde veya oynadığınızda genelde nereye gidiyorsunuz?

Üç mahallede de oyun alanları çocukların çoğunun arkadaşları ile buluştukları mekanlar. Yaş ve cinsiyetlerinden bağımsız olarak, çocukların çoğu burada boş zamanlarını birlikte geçirmektedirler. Arkadaşları olmasa da çocukların hemen hemen yarısı düzenli olarak oyun alanlarına gitmektedir, bu sayı erkek çocuklar arasında daha da fazladır. Oyun alanında yeni arkadaşlar tanımak, tesadüfen veya sözleşerek birbirine rastlamak ve çevrede oturan ilk okuldan arkadaşlarla ilişkileri sürdürmek mümkündür.

Çocukların nerede oynadıkları, onların ilgi alanlarına bağlıdır. Örneğin, ileri yaştaki erkek çocuklar daha çok spor sahasına gitmektedirler, kızlar için buna benzer merkezi bir buluşma yeri yoktur. Çocuklar oturdukları çevrenin sunduğu oyun olanaklarına göre davranmaktadırlar. Ufak meydanlarla bağlanmış çok sayıda ufak sokağın olduğu Köln'de çocuklar sokakta oynamaktadırlar. Münih ve Frankfurt'ta arka avlular ve evlerin arasındaki yeşil alanlar oynamaya uygundur.

Frage: Geht ihr auch auf einen Spielplatz? Gibt's das auch?

Michelle: *Ja. Bei uns im Hinterhof gibt's auch einen Spielplatz. Da ist es ganz grün. Da kann man ganz schön Picknick machen. Fahrradfahren kann man da eigentlich auch gut.*

Melissa (10 Jahre): *Wenn ich z.B. auf dem Spielplatz bin, dann spielen wir meistens Engel und Teufel, wenn wir mehrere sind. Das macht total viel Spaß. Und manchmal sind wir auch so Detektive und forschen dann die Fußspuren von den anderen und so.*

Frage: Wieso ist es zu Hause am schönsten?

Murat (10 Jahre): *Weil ich da Computer spielen kann und so.*

Claudio (10 Jahre): *Ich auch, und da kommen immer Freunde zu mir, die z.B. vom St.Quirin-Platz kommen. Dann fragen sie mich, ob ich in den Hof darf.*

Kinder unterscheiden genau, wo es ihnen gefällt und wo nicht. Manche Kinder beklagen sich über ungepflegte Orte, schlecht ausgestattete Spielplätze und die wenig attraktiven Spielmöglichkeiten, die ihnen das Stadtviertel bietet - das ist ein generelles Problem von Großstadtkindern. Die Unzufriedenheit steigt insbesondere bei den älteren Kindern, wie der 10-jähriger Deniz erzählt:

Frage: Und seid ihr dann mehr bei euch gegenseitig zu Hause oder seid ihr auch oft draußen?

Deniz: *Draußen nicht so oft als drinnen.*

Frage: Und warum?

Deniz: *Weil wir nicht so Lust haben, außerdem zu zweit macht das nicht so viel Spaß ... Na ja, bei ihm sind wir meist draußen, wenn wir mehrere sind. Wir kommen auch manchmal zu zweit her, und dann ist immer seine Schwester da, die ärgert uns. Und bei mir bleiben wir eigentlich öfters drinnen, weil hier was zu machen, da findet man selten was.*

Frage: Da habt ihr keinen Spielplatz.

Deniz: *Ja, wir hatten schon einen Spielplatz. Aber den finde ich gar nicht mehr so gut, weil da ist nur so eine Kletterwand, die ist sehr klein für mich und ihn. Ja, aus dem Alter sind wir raus. Das wär' so was für Zweitklässler oder so was.*

Frage: Und dann habt ihr nix, wo ihr schön spielen könnt.

Deniz: *Nicht so.*

Auch aus Sicht vieler Eltern ist die Spielplatzsituation nicht befriedigend. Viele der von uns befragten Familien fordern bessere, saubere, sichere bzw. überhaupt Spielplätze.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Fragen Sie Ihr Kind, wo es sich meistens aufhält und, wo es ihm/ihr gefällt und wo nicht. Oft haben Erwachsene und Kinder ganz unterschiedliche Vorstellungen davon, wo man gut spielen kann.
- Wenn Sie mit den Spielplätze in Ihrem Stadtviertel unzufrieden sind, sprechen Sie mit anderen Eltern. Wenn Sie sich zusamm tun, können Sie vielleicht eine Verbesserung erreichen. In vielen Städten wird inzwischen auch versucht, bei der Planung und Gestaltung der Spielplätze auf die Interessen der Kinder und Eltern einzugehen.

Soru: Çevrenizde oyun alanı var mı? Gidiyor musunuz?

Michelle: *Evet, bizim arka avluda bir de oyun alanı var. Orası yemyeşil. Orada çok güzel piknik yapmak mümkün. Aslında orada gayet güzel bisiklete de biniliyor.*

Melissa (10 yaşında): *Ben oyun alanına gittiğimde, çok çocuk birarada isek, Melek ve Şeytan oynuyoruz. Bu çok zevkli. Bazen de öyle dedektif oluyoruz ve diğerlerinin ayak izlerini kovalıyoruz ve buna benzer şeyler.*

Soru: Neden evde olmak en güzeli?

Murat (10 yaşında): *Çünkü evde bilgisayar ile oynayabiliyorum, vd.*

Claudio (10 yaşında): *Ben de ve o zaman hep arkadaşlarım bana geliyorlar, örneğin St. Quirin-Meydanından. O zaman bana avluya çıkabiliyordum, diye soruyorlar.*

Çocuklar, hangi mekanları beğenip beğenmediklerini, gayet iyi ayırt edebiliyorlar. Bazı çocuklar, bakımsız mekanlardan, kötü donanımlı oyun alanlarından ve oturdukları mahallede pek fazla çekici oyun oynama olanağı olmamasından şikayetçi – bu, büyük kentelerde yaşayan çocukların genel sorunu. Bu hoşnutsuzluk, özellikle ileri yaştaki çocuklarda artmaktadır, on yaşındaki Deniz'in anlattığı gibi:

Soru: Siz birbirinizi daha çok evde mi ziyaret ediyorsunuz, yoksa sık sık dışarıya da çıkıyor musunuz?

Deniz: *Daha çok içerideyiz.*

Soru: Neden?

Deniz: *Canımız istemediği için, ayrıca iki kişi pek zevk vermiyor... Hani, ona gittiğimde genelde dışarıdayız, eğer kalabalık olursak. Bazen de ikimiz buraya geliyoruz ve o zaman hep ablası burada, o bizi kızdırıyor. Bizde ise aslında, çokluk içerde kalıyoruz, çünkü burada yapacak pek birşey yok, pek birşey bulamıyoruz.*

Soru: Burada oyun alanı yok mu?

Deniz: *Evet, bir oyun alanı vardı. Ama artık pek hoşuma gitmiyor, çünkü orada sadece bir tırmanma duvar var, bu ikimiz için çok ufak. Evet, biz bu yaşı aştık. Bu daha çok ikinci sınıfdakiler için birşey.*

Soru: Öyleyse burada güzel oynayabileceğiniz bir yer yok.

Deniz: *Öyle yok.*

Bir çok ebeveyn de oyun alanlarının durumundan hoşnut değil. Görüştüğümüz birçok ebeveyn daha iyi, daha temiz, daha güvenli oyun alanı istiyorlar, bazen de hiç oyun alanı olmamasından yakınıyorlar.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuğunuza en çok nereye gittiğini ve nereyi beğenip, nereyi beğenmediğini sorun. Çok kez yetişkinlerle çocukların, nerede iyi oynanabileceği konusunda çok farklı görüşleri vardır.
- Eğer çevrenizdeki oyun alanlarından memnun değilseniz, başka ebeveynlerle görüşünüz. Birlikte hareket ederseniz belki durumun düzeltilmesini sağlayabilirsiniz. Günümüzde bir çok kentte oyun alanlarının planlanması ve yapılması sırasında, velilerin ve çocukların da istemleri göz önüne alınmaya çalışılmaktadır.

Gruppen, Kurse und Vereine - "Wir haben zwei Medaillen gewonnen, 2. Platz"

Was wir die Kinder gefragt haben: Gehst du in eine Gruppe, einen Kurs oder einen Verein, wo Kinder etwas lernen oder spielen können? Gibt es sonst etwas, wo du gerne hingehen möchtest oder etwas, das du gerne lernen möchtest?

Für viele Kinder ist es heute selbstverständlich, dass sie neben der Schule in ihrer Freizeit weitere feste Termine haben: Sie besuchen einen Sportverein, gehen in die Musikschule oder singen im Schulchor. Oder sie gehen ein- oder mehrmals die Woche in einen Freizeittreff, wo sie Tischtennis spielen, einen Computer benutzen können oder Hilfe bei ihren Hausaufgaben bekommen. Diese Gruppen und Kurse, die von ganz unterschiedlichen Vereinen und Organisationen speziell für Kinder angeboten werden, stehen in der Regel allen Kindern offen und sind aus verschiedenen Gründen für sie attraktiv: Kinder können ihrer Neugierde nachgehen und sich mit den Dinge, die sie interessieren, intensiver beschäftigen, als dies in der Schule oder zu Hause möglich ist. Sie treffen auf andere Kinder, mit denen sie dieselben Interessen teilen und finden darüber neue Freunde.

Von den von uns befragten Kindern beteiligt sich die Mehrheit nicht an solchen Angeboten, die Jüngeren noch weniger, die Ältern etwas häufiger. Bei den Kindern, die in einer Gruppe aktiv sind, steht der Sport an erster Stelle, vor allem bei den Jungen. Diese spielen besonders oft im Fußballverein. Sie lernen aber auch Kampfsportarten und gehen zum Schwimmen oder Turnen. Den Verein nehmen die Kinder sehr ernst, sie trainieren zwei- bis dreimal wöchentlich, erzählen stolz von den Siegen in ihrer Mannschaft und den gewonnenen Medaillen. Die Mädchen betreiben Sport am liebsten in Form von Tanzen. Sie gehen ins Ballet, lernen Volkstänze oder Breakdance. Sie interessieren sich aber auch für andere Sportarten. Die 10-jährige Serina hat im Alter von fünf Jahren mit Ballett angefangen: "Jetzt gehe ich in Volleyball. Und eigentlich will ich jetzt nicht mehr in Volleyball, sondern in einen Tanzkurs. Ich will so tanzen wie Britney Spears. Die ist ein Vorbild." Die gleichaltrige Merve möchte gerne einen Kampfsport wie Kung Fu oder Kickboxen lernen. Ihr ist es etwas peinlich, von diesem Wunsch zu erzählen, da "solche Sachen eigentlich nur Jungs angehen".

Eine kleinere Gruppe von Kindern, vor allem Mädchen, beschäftigt sich intensiver mit Musik. Sie gehen in die Musikschule, lernen Flöte, Geige oder Klavierspielen oder sie singen im Kinderchor der Schule oder Kirche. Der aktive Umgang mit Musik tut den Kindern gut, wie ihnen auch andere kreative Angebote wie Werken oder die Theatergruppe, die außerhalb des normalen Unterrichts an manchen Schulen stattfinden, große Freude machen.

Noemi (10 Jahre): *Ich bin mal gegangen in einen Chor, Musik. Das war schön. Da hat man Instrumente gespielt, gelernt.*

Stephano (10 Jahre): *Ich bin gerne im Fußballverein und auch noch im Schulspiel. Da macht es auch noch viel Spaß.*

Für andere Kinder hat eine religiös orientierte Kindergruppe einen festen Platz in ihrem Wochenablauf. Meist auf Wunsch der Eltern gehen Kinder aus allen Religionen, ob christlich, muslimisch oder anderen, in die Kirche oder Moschee und nehmen zum Beispiel am Kommunion- bzw. Koranunterricht teil. Wichtig sind auch die

Guruplar, kurslar ve dernekler - “İki madalya kazandık, 2 ci olduk”

Çocuklara hangi soruları sorduk? Çocukların birşeyler öğrenebileceği veya oynayabileceği herhangi bir guruba, kursa veya derneğe gidiyor musun? Severek gitmek istediğin başka yerler ve öğrenmek istediğin şeyler var mı?

Bugün birçok çocuk için okulun yanısıra, boş zamanlarında da düzenli olarak bazı yerlere gitmek çok doğal. Çocuklar bir spor derneğine, müzik okuluna gidiyorlar veya okuldaki koroda şarkı söylüyorlar. Veya haftada bir veya birkaç kez boş zamanları değerlendirme yurduna gidip masa tenisi oynuyorlar, bilgisayar kullanıyorlar veya ev ödevlerine yardım görüyorlar.

Çok değişik dernek ve kurum tarafından özel olarak çocuklara sunulan bu gurup ve kurslar genelde tüm çocuklara açıktır ve değişik nedenlerle çocuklar için çekicidir. Çocuklar meraklarını giderebilirler ve ilgi duydukları konulara okulda veya evde olduğundan daha yoğun olarak eğilebilirler. Orada, kendileri gibi aynı konulara ilgi duyan, başka çocuklara rastlarlar ve bu yoldan yeni arkadaşlar bulurlar.

Görüştüğümüz çocukların çoğunluğu bu tür sunulardan yararlanmamaktadır, küçük yaştakiler ileri yaştakilere göre daha da az yararlanmaktadır. Herhangi bir guruba katılan çocuklar – özellikle erkekler - için spor en önde gelmektedir. Onlar çoğunlukla futbol kulüplerinde oynamaktadırlar. Ancak mücadele sporları da öğrenmekte ve yüzmeye ve aletli jimnastiğe de gitmektedirler. Çocuklar spor derneğini çok ciddiye almakta, haftada iki-üç kez antremana katılmaktadırlar. Takımlarının yengilerinden ve kazanılan madalyalardan övgü ile söz etmektedirler. Kız çocukların en sevdiği spor dans etmektedir. Onlar baleye gitmekte, halk oyunları veya breakdance öğrenmektedirler. Ancak, başka spor türlerine de ilgi duymaktadırlar. On yaşındaki Serina beş yaşında baleye başlamıştır: “Şimdi voleybola gidiyorum. Aslında şimdi artık voleybol istemiyorum, dans kursu istiyorum. Ben Britney Spears gibi dans etmek istiyorum. Ben onu örnek alıyorum.” Aynı yaştaki Merve, Kung Fu veya Kikboks gibi bir mücadele sporu öğrenmek istemektedir. Bu arzusundan söz etmeye utanmaktadır, çünkü “bu tür şeyler aslında erkek çocukların işidir”.

Çocuklardan ufak bir gurup, özellikle kız çocuklar, daha yoğun olarak müzikle ilgileniyorlar. Müzik okuluna gidiyorlar, flüt, keman veya piyano çalmasını öğreniyorlar veya okulun veya kilisenin çocuk korosunda şarkı söylüyorlar. *Aktif* olarak müzik ile ilgilenmek çocuklara iyi geliyor, aynı şekilde yaratıcılığı teşvik eden ve bazı okullarda ders saatleri dışında yer alan el işi veya tiyatro gurubu gibi sunular da çocuklara büyük zevk vermektedir.

Noemi (10 yaşında): *Ben bir kere bir koroya gittim, müzik, bu güzeldi Orada müzik aletleri çalmayı öğretiyorlardı.*
Stephano (10 yaşında): *Ben severek futbol kulübüne gidiyorum ve de okul takımındayım. Bundan da çok zevk alıyorum.*

Başka çocukların haftalık programında, dinsel yönlü çocuk gurubu, düzenli bir yer tutmaktadır.

Çoklu ebeveynlerin arzusu üzerine çocuklar, Hristiyan, Müslüman veya başka dinlerden olsunlar, kiliseye veya camiye gitmekte ve örneğin Katolik

verschiedenen Möglichkeiten der Hausaufgabenbetreuung, wo die Kinder unterstützt werden in Deutsch, Lesen und Schreiben, Mathematik oder in der Vorbereitung auf weiterführende Schulen.

Die Kinder wohnen in Stadtvierteln, wo ein breites Angebot für Kinder vorhanden ist. Überwiegend können sie ihre Gruppen oder Kurse zu Fuß oder mit dem Fahrrad erreichen. Auch bei den Kindern, die an mehreren verschiedenen Kursen teilnehmen, entsteht nicht der Eindruck, dass sie überfordert wären oder die Schule zu kurz käme - vor allem wenn sie ihren Lieblingsbeschäftigungen nachgehen.

Frage: Wo bist du denn so am liebsten? Im Fußballclub, zu Hause, in der Schule oder im Hof?

Ali (11 Jahre): *Eher im Fußballclub, weil hier spielen wir nicht nur Fußball. Im Winter haben wir auch so eine Schneeballschlacht gemacht und so. Hier bin ich am liebsten.*

Dario (10 Jahre): *Bei mir ist es genauso. Weil in unserem Hof dürfen wir gar nicht Fußball spielen. Früher durften wir es, aber dann haben die den Rasen weggemacht. Jetzt haben sie einen neuen gemacht. Der Rasen ist halt nicht so gut und der wird dann leicht kaputt gemacht. Und dann gibt es auch noch viele Fenster und so.*

Der eher geringen Teilnahme an Vereins- und Kursangeboten steht eine ausgeprägte Wunschliste der Kinder gegenüber. Die meisten Kinder haben genaue Vorstellungen davon, wo sie gerne hingehen oder was sie gerne lernen möchten. So steht auch bei den Wünschen der Sport an erster Stelle. Die Jungen bevorzugen Fußball und Kampfsportarten, die Mädchen Tanzen und Gymnastik. Einige Kinder würden gerne Musik machen, die Jungen bevorzugen Gitarre oder Saz, bei den Mädchen ist Flötespielen sehr beliebt, wie auch bei der 10-jährige Özlen:

Ich würde gerne Flöte lernen. So Musik, weil ich kann halt nicht. Ich habe zu Hause eine Flöte und ich kann nicht damit spielen.

Viele Kinder, die eine Gruppe oder einen Kurs besuchen wollen, haben über ihre Vorstellungen bereits mit ihren Eltern gesprochen und sich teils auch schon über die Möglichkeiten informiert. Andere kennen noch keine konkreten Angebote oder rechnen von vorne herein mit einer elterliche Ablehnung. Der 10-jährigen Mario hat schon erste Schritte unternommen, um seinen Wunsch zu realisieren:

Mario: *Ich will noch was über mein Hobby sagen. Mein Hobby ist Zeichnen. Und ich möchte gern in Breakdanceverein gehen. Ich kann ein bisschen.*

Frage: Hast du das deinen Eltern schon gesagt?

Mario: *Ja, die müssen noch sehen, wie viel das kostet, dahin zu gehen. Ich weiß auch selber nicht, wo so ein Breakdanceverein ist. Muss ich mal suchen. Ich hab' überall schon gesucht, das gibt's aber nirgendwo.*

Frage: Woher kennst du das?

Mario: *Am Freitag hatten wir eigentlich Unterricht, drei Stunden Religion. Haben wir Fernsehen geguckt, aber nicht so Horrorfilme, aber haben wir Religionsfilme geguckt mit Jesus. Zweite und dritte Stunde haben wir nur getanzt. Ja und in der zweiten Stunde war nur Breakdance, und dann fand ich es so gut Breakdance. Das ist fast wie ein Sport. Darf ich nachher mal was zeigen?*

Von Seiten der Eltern scheinen Vereinsbesuche oft mit bestimmten Bedingungen verknüpft zu werden. Es kommt vor, dass für einen Besuch zu wenig Geld da ist. Vor allem darf die Schule nicht vernachlässigt werden. Andere Eltern lehnen einen

mezhebine kabul dersine veya Kuran dersine katılmaktadırlar. Çocuklara Almanca, okuma-yazma, matematik veya ileri düzey okullara hazırlık konularında destek olan çeşitli ev ödevlerine yardım olanakları da önemlidir. Çocuklar kendilerine değişik olanaklar sunulan mahallelerde oturmaktadırlar. Çoğu durumda, bu guruplara veya kurslara yaya veya bisikletle gidebilmektedirler. Birden fazla kursa katılan çocuklarda da, bu nedenle yetersiz kaldıkları veya okula gerekli önemi veremedikleri gibi bir kanı uyanmamıştır - hele çok sevdikleri faaliyetlere katılıyor iseler.

Soru: En çok nerede olmak istiyorsun? Futbol kulübünde, evde, okulda veya avluda?

Ali (11 yaşında): *Daha çok futbol kulübünde, çünkü orada sadece futbol oynamıyoruz. Kışın kartopu da oynadık ve diğer şeyler. En burası hoşuma gidiyor.*

Dario (10 yaşında): *Benim için de aynı. Çünkü bizim avluda hiç futbol oynamıyorlar. Eskiden oynayabiliyorduk, ama sonra çimlerini kaldırdılar. Yeni çim ektiler. Bu çimler o kadar iyi değil ve kolay bozuluyor. Ayrıca çok pencere filan da var.*

Dernek ve kurs sunularına oldukça az sayıda katılımın karşısında, çocukların çok belirgin bir istemler listesi durmaktadır. Çocukların çoğunluğu, nereye sevk edilmişler istedikleri veya ne öğrenmek istediklerini, kesinlikle bilmektedirler. Bu arzuların başında spor gelmektedir. Erkek çocuklar futbol ve mücadele sporlarını tercih ederken, kız çocuklar dans ve jimnastik istemektedirler. Bazı çocuklar müzik yapmayı arzulamaktadırlar, erkek çocuklar gitar veya sazı tercih ederken, kız çocuklar flüt çalmayı istemektedirler, on yaşındaki Özlen gibi:

Ben flüt öğrenmeyi çok isterdim. Öyle müzik, çünkü bunu bilmiyorum. Evde bir flütüm var ve çalmasını bilmiyorum.

Bir guruba veya kursa gitmek isteyen çocukların çoğu, bu konuyu ebeveynleri ile konuşmuşlar ve bir kısmı var olan olanakları da öğrenmişler. Diğerleri daha somut sunuları öğrenmemiş veya daha önceden ebeveynlerinin bunu red edeceğini tahmin ediyorlar. On yaşındaki Mario arzusunu gerçekleştirebilmek için ilk adımları atmış bile.

Mario: *Bir de merakların hakkında bir şey söylemek istiyorum. Benim merakım resim yapmak. Ve ben bir breakdance-derneğine gitmek istiyorum. Biraz dans edebiliyorum.*

Soru: Bunu ebeveynlerine söyledin mi?

Mario: *Evet, onlar önce bunun kaç para tutacağını öğrenmek istiyorlar. Ben de nerede bir breakdance-derneği var, bilmiyorum. Ben bir arayayım. Çok yerde aradım, hiçbir yerde bulamadım.*

Soru: Bu dansı nereden biliyorsun?

Mario: *Aslında Cuma günü ders vardı, üç saat din dersi. Televizyona baktık, ama öyle korku filimleri değil, Hazreti İsa'lı din filimlerine baktık. İkinci ve üçüncü derste hep dans ettik. Evet, ikici derste sadece breakdance yaptık ve bunu çok iyi buluyorum. Bu sanki spor gibi. Sonra size gösterebilir miyim?*

Ebeveynler derneklere gidilmesini, çok kez belirli koşullara bağlamış görünüyorlar. Bazen bunun için yeterli paranın olmadığı görülmektedir. Özellikle okulun ihmal edilmemesi gerekmektedir. Başka ebeveynler çocukların istikrarsız olup sık sık istemlerini değiştirmiş olmalarından dolayı, yeni bir derneğe gitme arzusuna karşı çıkmaktadırlar. Bir erkek çocuk,

weiteren Vereinswunsch ab, weil die Kinder nicht bei der Stange bleiben und zu oft ihre Wünsche wechseln. Ein Junge darf nicht in Karate, weil seine Eltern es für zu gefährlich halten. Zwei 9-jährige Mädchen gehen davon aus, dass sie keinen Tanzkurs besuchen dürften, gefragt haben sie aber noch nicht. Melanie vermutet:

Also meine Mama würde mich schon hinschicken, wenn ich eine kenne, die meine Freundin ist. Dann würde sie mich schon hinschicken, aber ansonsten nicht.

Einige Kinder nennen Dinge, die sie gerne lernen möchten, ohne dabei direkt an einen Kurs zu denken. Fahrradfahren, Schwimmen, Computer oder alle Arten von Sprachen (Deutsch, Muttersprache und Fremdsprachen) sind ihnen wichtig. Mädchen im Kindergarten freuen sich darauf, bald in die Schule zu kommen, wo sie Schreiben, Lesen und Rechnen lernen. Jungen träumen vom Motorrad- und Autofahren. Einige Kinder beantworten unsere Frage nach ihren Wünschen mit ihren Traumberufen: vom Bürokaufmann und Polizisten über den Rennfahrer zum Astronauten, von der Friseurin und Polizistin über die Artistin zur Ärztin ist das ganze Spektrum vertreten. Manchen Kinder nennen bei ihren Wünschen auch ein Ausflugsziel, wo sie gerne hinfahren möchten. Abgesehen von Disneyland, das bei Jungen und Mädchen beliebt ist, und Spielen der Fußballbundesliga kommen im wesentlichen Ziele vor, die zum üblichen Kinderleben gehören: Schwimmbad, Kino, Zoo, Theater und Zirkus. Andere möchten ihre Großeltern besuchen, im Herkunftsland Urlaub machen oder dort auch wieder leben.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Durch die Teilnahme an einem kindgerechten Angebot werden die Möglichkeiten der Kinder zum Spielen und Lernen und die Chancen zu Kontakten mit Gleichaltrigen erweitert. Nehmen Sie die Wünsche Ihrer Kinder ernst, wenn sie begründen können, was sie gerne machen möchten. Über ihre Freunde wissen sie auch, dass man regelmäßig hingehen muss. Wenn die Kinder Freude an der Aktivität haben, lernen sie schnell und können auch mehrere Verpflichtungen erfüllen.
- Wenn Ihr Kind Interesse zeigt an sportlichen, musischen oder anderen Aktivitäten, können Sie gezielt nach Informationen darüber suchen. Es ist selbstverständlich, dass Sie genauer über das Angebot Bescheid wissen möchten. Fragen Sie Ihr Kind, er/sie hat sich oft schon informiert. Erkundigen Sie sich bei den Erzieherinnen oder Lehrkräften Ihres Kindes. In allen Städten und in vielen Stadtteilen gibt es außerdem Informationsstellen für Kinder, dort hilft man Ihnen gerne weiter (z.B. Kinderbüro, Jugendamt, Bezirksjugendpfleger). Auch die Beratungsstellen für Migrantenfamilien kennen diese Adressen. Und vor allem sprechen Sie mit anderen Eltern. Vielleicht kann Ihr Kind die Gruppe gemeinsam mit einem Freund oder einer Freundin besuchen.
- Wenn Sie ein Angebot gefunden haben, fragen Sie, ob Ihr Kind erst mal ein bisschen in die Gruppe rein schnuppern kann, Sie und Ihr Kind brauchen sich nicht gleich in der ersten Stunde verpflichten.
- Nicht jedes Kind muss in einen Verein gehen, aber es braucht Gelegenheiten, mit anderen Kindern zu spielen und Gemeinschaftliches auszuprobieren - ohne den Druck von Lernen und Kontrolle wie in der Schule.

ebeveynleri çok tehlikeli buldukları için karate kursuna gidememektedir. Dokuz yaşındaki iki kız çocuğu dans kursuna gitmek için izin alamayacakları görüşündedirler, ama ebeveynlerine daha sormamışlar. Melanie'nin tahmini:

Yani, benim annem eğer bir arkadaşım da katılsa bana izin verirdi. Bu şartla izin verirdi, yoksa vermez.

Bazı çocuklar severek öğrenmek istedikleri, ancak bu bağlamda mutlaka bir kursa gitmek istemedikleri, bazı şeyleri de dile getirmektedirler. Bisiklet kullanmak, bilgisayar ve her türlü dil öğrenmek (Almanca, anadil ve yabancı diller) onlar açısından önemlidir. Yuvadaki kız çocuklar, yakında okula gidip okuma-yazma ve hesap öğrenecek olmalarına sevinmektedirler. Erkek çocuklar motorsiklet ve otomobil kullanabilmenin rüyasını görmektedirler. Bazı çocuklar arzularını sorduğumuzda, büro çalışanından polise, otomobil yarışçısından astronota, kadın berberinden doktora kadar hemen her alanı kapsayan, ideallerindeki meslekleri dile getirmektedirler.

Bazı çocuklar arzuları arasında, severek gitmek istedikleri bir yerden de söz etmektedirler. Hem kız, hem de erkek çocukların çok sevdiği Disneyland, Bundesliga futbol maçlarına gitmek dışında, genelde çocuk yaşamının parçası olan arzular dile getirilmektedir: Yüzme havuzu, sinema, tiyatro ve sirk. Başkaları büyük anne-babalarını ziyaret etmek, ailenin geldiği ülkede tatil yapmak veya tekrar orada yaşamak istemektedirler.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocuklara uygun olarak düzenlenmiş sunulardan yararlanarak, çocukların, oynama ve öğrenme ve yaşlıları ile ilişki kurma olanakları genişlemektedir. Çocuklarınızı, niçin yapmak istediklerini gerekçelendirdikleri arzularını ciddiye alınız. Arkadaşlarından bu kurslara düzenli gidilmesi gerektiğini öğrenmişlerdir. Çocuklar bu tür faaliyetlerden zevk aldıkları takdirde, derslerini daha çabuk öğrenirler ve birden fazla yükümlülüğü de yerine getirebilirler.
- Çocuğunuz spor, müzik veya benzeri faaliyetlere ilgi gösteriyorsa, siz özellikle bu konularda bilgi toplayabilirsiniz. Sizin mevcut sunular konusunda ayrıntılı bilgi sahibi olmak istemeniz, doğaldır. Bu konuları çocuğunuza da sorabilirsiniz, o çoktan bu konuları öğrenmiştir. Çocuğunuzun öğretmenlerine veya öğretmenlerine bu konuları danışınız. Ayrıca bir çok kentte ve mahallede sizlere severek yardımcı olacak, çocuk bilgilendirme kurumları vardır (örneğin, Çocuk bürosu, Gençlik dairesi, Belediye Gençlik Sorumlusu). Göçmen danışma yerleri de bu adresleri bilirler. Ve en önemlisi diğer ebeveynlerle bu konuyu konuşunuz. Belki çocuğunuz bir arkadaşı ile birlikte bir guruba gidebilir.
- Uygun bir sunu bulduğunuzda, çocuğunuzun önce bir deneme için buraya katılıp katılamayacağını sorunuz. Çocuğunuzun daha hemen birinci saatte kayıt ettirmek zorunda değilsiniz.
- Her çocuk bir derneğe gitmek zorunda değildir, ancak diğer çocuklarla oynaması ve - okulda olduğu gibi, öğrenmek ve kontrol baskısı olmadan - birlikte deneyimler kazanması gereklidir.

CU OCHII COPILULUI LE SÛLE NA PAISTÍ

Çocuk gözleriyle

بُحْيُونَ أَعْيُنَ الْوَالِدِ

THROUGH CHILDREN'S EYES

CON GLI OCCHI DEI BAMBINI

子供たちの心の窓を開けて見れば

VOI CAP MAT CUATRE EM

Глазами детей

Me syt e thmive

Oçima děti

Mit den Augen der Kinder

com olhos de crianças

看
睛
眼
的
子
孩
以

Freunde - "... erkennt man am Lächeln"
Arkadaşları - "... gülümsemelerinden tanıyabiliriz"

Uit het oog van kinderen

con los ojos de los niños

GYERMEKSZEMMET

ר'דף' ל' פ'ענ'ג' ר'פ'ו

Μεσα από τα παιδικά μάτια

MED BARNETS ÖGON

Oczami dziecka

Очиима

gimex

Sadječnom pogledom

dengan mata kanak-kanak

Avec le regard des enfants

Freunde - "... erkennt man am Lächeln"

Freundschaften mit Gleichaltrigen haben für die Entwicklung sozialer Fähigkeiten eine wichtige Bedeutung. Mit den Freunden spielt und handelt man von gleich zu gleich. Neben der gemeinsamen Freude an Spielen und Unternehmungen gehören zu Kinderfreundschaften auch Konflikte, in denen die Kinder lernen zu streiten und zu verhandeln. Um gemeinsam etwas zu unternehmen, muss man sich erst einig werden. Mit dem Freund kann man zusammen lernen, sich gegenseitig helfen, man kann sich Geheimnisse erzählen oder eben Dinge zusammen erleben, die Spaß machen. Über ihre Freundschaften lernen Kinder im Spiel den gemeinsamen Erfolg oder Misserfolg mit anderen zu teilen. Sie erfahren, dass es dabei nicht nur auf sie selbst, sondern ebenso auf ihre Spielkameraden ankommt. Durch ihre Kontakte zu anderen Kindern lernen sie Unterschiede kennen: Unterschiede im Wissen und in den Fähigkeiten, in Gewohnheiten und im Aussehen.

Über ihre Freundschaften verlassen die Kinder die begrenzte Welt der Familie und knüpfen eigenständig Kontakte und Beziehungen. Ganz im Unterschied zur Familie werden Freunde und Spielkameraden von den Kindern frei gewählt. Dabei haben sie ihre eigenen, kindgemäßen Kriterien bei der Auswahl ihrer Freunde. Ob daraus eine Freundschaft entsteht, hängt allerdings auch von der Zuneigung und dem Willen des anderen Kindes ab. Insofern ist es nicht immer einfach die 'richtigen' Freunde zu finden. Es gibt Kinder, die man mag, und Kinder mit denen man aus unterschiedlichen Gründen nichts zu tun haben möchte.

Gemeinsame Interessen und Vorlieben sind mitentscheidend dafür, ob enge Beziehungen zu Kindern entstehen. Alter und Geschlecht spielen deshalb eine wichtige Rolle. Mädchen spielen meist mit Mädchen und Jungen können am besten mit anderen Jungen ihren Interessen nachgehen. Ein gemeinsames Herkunftsland ist hingegen für die meisten Kinder kein ausreichender Grund für eine Freundschaftsbeziehung. Auch die gleiche Sprache ist für den größeren Teil der Schulkinder keine Bedingung für gemeinsame Aktivitäten. Erwachsenen fällt es oft schwer, die eigenen Kriterien von Kinder für die Wahl ihrer Freunde anzuerkennen.

Oft entstehen aus Kinderfreundschaften Beziehungen, die ein Leben lang anhalten. Freunde finden und Freunde haben ist für das Wohlbefinden von Kindern unerlässlich.

Freunde finden und Freunde haben - "Ich hab' halt so gefragt, ob wir Freundinnen werden wollen"

Was wir die Kinder gefragt haben: Wenn du im Kindergarten / in der Schule bist, mit wem spielst du dann am meisten? Mit wem triffst du dich nachmittags am meisten? (Die Kinder konnten bei beiden Fragen jeweils bis zu 5 Freunde benennen.) Über diese Freunde wollten wir wissen: Ist er/sie ein Junge/Mädchen? Wie alt ist er/sie? Weißt du aus welchem Land seine/ihre Familie kommt?

Arkadaşları - "... gülümsemelerinden tanıyabiliriz"

Yaşıtları ile arkadaşlık kurmak sosyal yeteneklerin gelişmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Arkadaşların birbirileri ile oynamaları ve birlikte hareket etmeleri, eşit bireylerin ilişkisidir. Birlikte oynamanın ve hareket etmenin getirdiği zevkin yanısıra, çocuklar arasındaki arkadaşlıkların içinde, çocukların birbirileri ile çekişmeyi ve uzlaşmayı öğrendikleri uyumsuzluklar da yer almaktadır. Birlikte birşeyler yapabilmek için önce görüş birliğine varmak gereklidir. Arkadaş ile birlikte öğrenilir, birbirine yardım edilir, karşılıklı sırlar anlatılır veya zevk veren deneyimler yaşanır. Arkadaşlıklar yolu ile çocuklar, oyun içinde başarı ve başarısızlığı başkaları ile paylaşmayı öğrenirler. Bu bağlamda sadece kendilerinin değil, oyun arkadaşlarının da önemini öğrenirler. Diğer çocuklarla kurdukları ilişkiler ile farklılıkları tanırlar: Bilgi ve yetenek farklılıkları, alışkanlık ve dış görünüm farklılıkları.

Arkadaşlıklar yolu ile çocuklar, aile yaşamının sınırlı dünyasını aşarlar ve kendi başlarına bağlantılar ve ilişkiler kurarlar. Ailenin tam tersine dost ve oyun arkadaşları çocuklar tarafından özgürce seçilirler. Arkadaşların seçiminde, çocukların kendilerine özgü, çocukça kıstaslar vardır. Ancak burada bir arkadaşlık oluşup oluşmaması diğer çocuğun da eğilim ve iradesine bağlıdır. Bu nedenle 'doğru' arkadaş bulmak her zaman kolay olmamaktadır. Çocuğun sevdiği çocuklar vardır, değişik nedenlerle ilişki kurmak istemediği çocuklar da vardır.

Ortak ilgi alanları ve meraklar, çocuklar arasında sıkı ilişkilerin oluşmasında oldukça belirleyicidir. Yaş ve cinsiyet bu nedenle önemli bir etmendir. Çok kez kızlar kızlara oynarlar, erkekler de en iyi diğer erkeklerle ortak ilgi alanları bulabilirler. Aynı ülkeden gelmiş olmak ise çocukların çoğu açısından arkadaşlık kurmak için yeterli bir temel oluşturmamaktadır. Ortak dil de, okul çağındaki çocukların büyük bölümü için, birlikte hareket etmenin koşulunu oluşturmamaktadır. Yetişkinler, çok kez çocukların arkadaşlık kurmak için koydukları kıstasları kabul etmekte zorlanmaktadırlar.

Çok kez çocukluk arkadaşlıklarından yaşam boyu süren ilişkiler gelişir. Arkadaş bulmak ve arkadaş olmak çocukların ruh sağlığı açısından kaçınılmazdır.

Arkadaş bulmak ve arkadaş olmak - "Öyle bir sordum, arkadaş olalım mı diye"

Çocuklara hangi soruları sorduk? Yuvada/okulda iken en çok kiminle oynuyorsun? Öğleden sonraları en fazla kiminle buluşuyorsun? (Çocuklar her iki soruya da en fazla beşer yanıt verebiliyordu). Bu arkadaşlara ilişkin şunları bilmek istiyorduk: Arkadaşın erkek mi/kız mı? Kaç yaşında? Onun ailesinin hangi ülkeden geldiğini biliyor musun?

Freunde im Kindergarten, in der Schule und in der Freizeit spielen bei fast allen befragten Kindern eine große Rolle. Nur vereinzelt haben Kinder überhaupt keine Freunde genannt. Schule und Kindergarten sind die wichtigsten Orte, an denen Freundschaften zwischen den Kindern geschlossen werden. "Freunde zu treffen" und "mit Freunden zusammen zu sein" nennen viele Kinder als Grund, weshalb sie gerne in die Schule gehen.

Die Anzahl der genannten Freunde ist unterschiedlich. Allerdings wird deutlich, dass die älteren Kinder häufiger größere Freundeskreise angegeben haben. Die Erweiterung ihrer Handlungs- und Bewegungsfreiheit bietet den Kindern vermehrt Gelegenheiten, auf andere Kinder zu treffen und neue Freunde zu gewinnen. Bei den meisten unserer Kinder ist der Freundeskreis bunt gemischt. Das bedeutet, dass er sich aus Spielkameraden mit ganz unterschiedlicher Nationalität und aus Deutschland zusammen setzt. Nur wenige Kinder haben ausschließlich deutsche Freunde oder nur Freunde aus dem Herkunftsland der eigenen Familie genannt. Vor allem die älteren Kinder kennen das Herkunftsland der Familie ihrer Freunde. Sascha (10 Jahre) und Toni (9 Jahre) beschreiben ihre Freundeskreise:

Mein Freund S. ist serbisch und deutsch. Und ich habe auch türkische Freunde; oder der B., der ist auch in unserer Klasse, der kommt aus Rumänien.

Der C., der ist ganz deutsch. Dann habe ich noch R. heißt der; der ist halb Rumäne. Und der andere halt, M. heißt der, noch einer, der ist auch ganz deutsch. Wir treffen uns dann halt auch öfters.

Auch wenn die meisten Freundschaften der Kinder in der Schule oder im Kindergarten geschlossen werden, ist es nicht für alle Kinder einfach, dort Freunde zu finden. Körperliche oder sprachliche Besonderheiten können der Auslöser für Ausgrenzung und Ablehnung sein. Der 10-jährige Harris schildert uns seine schulischen Erfahrungen:

Harris: In meiner Klasse hassen mich alle.

Frage: Warum?

Harris: Ja weil ich, erstens nennen mich alle Hasenzahn, weil ich lange Zähne hab. Die geben damit an. Aber ich kann auch mit meinen Zähnen angeben. Ich kann damit, was die nicht können.

Frage: Und was ist das denn?

Harris: Formel 1 nachmachen.

Die 9-jährige Merve erzählt:

Die in der Schule wollten nicht mehr meine Freunde sein, weil ich so neu war und die mich nicht gekannt haben und weil sie meine Namen schwer reden konnten und die haben meinen Namen gesagt, Merve, und dann haben sie immer Nerve so gerufen zu mir.

Die Kinder beschreiben das Problem, Kontakt aufzunehmen in einer als fremd erlebten Welt sehr unterschiedlich. Gerade die Anfangszeit in der Schule haben manche Kinder deutlich in Erinnerung. Einige Antworten zeigen, dass es in dieser Situation - in der es besonders wichtig wäre Freunde zu haben - nicht leicht ist, sofort Freunde zu finden. Einfacher haben es die Kinder, die mit ihren Spielkameraden aus dem Kindergarten eingeschult werden. Der 8-jährige Hamid erzählte uns, wie es ihm zu Beginn in der Schule ergangen ist:

Yuvadaki, okuldaki ve boş zamanlardaki arkadaşlar sorduğumuz çocukların hemen tümünde önemli bir etmendiler. Sadece çok az sayıda çocuk hiç arkadaş adı söyleyemedi. Okul ve yuva çocuklar arasında arkadaşlıkların olduğu en önemli yerlerdir. Okula neden severek gittikleri sorulduğunda bir çok çocuk "arkadaşlara rastlamak" ve "arkadaşlarla birlikte olmak" yanıtını vermektedir.

Kaç arkadaşı olduğuna verilen yanıtlar değişiktir. Ancak ileri yaştaki çocukların daha geniş bir arkadaş çevresi olduğu belirgindir. Hareket alanlarının genişlemesi çocuklara, diğer çocukları tanımak ve yeni arkadaşlar kazanmak için daha fazla olanak vermektedir.

Çocuklarımızın çoğunun renkli, karmaşık bir arkadaş çevresi vardı. Yani, oyun arkadaşları çok farklı uluslardan ve Almanlardan oluşmakta. Çok az sayıda çocuk yalnızca Alman veya yalnızca kendi ailesinin geldiği ülkeden arkadaşı olduğunu belirtti. Özellikle ileri yaştaki çocuklar, arkadaşlarının ailelerinin hangi ülkeden geldiğini biliyorlardı.

Sascha (10 yaşında) ve Toni (9 yaşında) arkadaş çevrelerini tanımlıyorlar:

*Arkadaşım S. Sırp ve Almandır. Ve benim Türk arkadaşlarım da var; veya, B. de bizim sınıfta ve o Romanya'dan geliyor.
C. tamamen Alman. Bir de adı R. olan var, o yarım Romen, ve öteki de, adı M., o da tam Alman birisi. Biz sık sık buluşuyoruz.*

Çocukların kurduğu arkadaşlıkların çoğu yuvada ve okulda oluşsada, her çocuk için orada arkadaş edinebilmek kolay değildir. Bedensel veya konuşmadan gelen özellikler dışlanma ve red edilmeye yol açabilir. On yaşındaki Harris, okuldaki deneyimlerini anlatıyor:

Harris: Sınıfımda herkes benden nefret ediyor.

Soru: Neden?

Harris: Evet, birincisi hepsi bana 'tavşan dişli' diyorlar, uzun dişlerim olduğu için. Onlar hava atıyorlar. Ama, ben de dişlerimle hava atabilirim, çünkü ben dişlerimle onların yapamadıklarını yapabiliyorum.

Soru: Ne yapabiliyorsun?

Harris: Formel 1 yarışlarını taklit edebiliyorum.

Dokuz yaşındaki Merve anlatıyor:

Okuldakiler beni arkadaş olarak istemiyorlardı, yeni geldiğim için ve beni tanımadıkları için ve adımlı söylemekte zorluk çektikleri için ve adımlı söylerken Merve değil de Nerve gibi şeyler söylüyorlardı.

Çocuklar, yabancı olarak algılandıkları bir dünyada, ilişki kurmanın sorunlarını çok farklı anlatıyorlar. Bazı çocuklar özellikle, okula ilk başladıkları zamanı belirgin olarak anımsıyorlar. Bazı yanıtlar bu durumda - arkadaş bulmanın özellikle önemli olduğu bu durumda - hemen arkadaş bulmanın kolay olmadığını gösteriyor. Yuvadaki oyun arkadaşları ile aynı ilkokula başlayan çocukların konumu daha kolay. Sekiz yaşındaki Hamid, bize ilkokula başladığı dönemdeki durumunu anlattı:

Ich bin in die Schule gekommen. Ich hatte da ein bisschen Angst gekriegt, aber nach zwei oder drei Wochen hat es sehr gut geklappt. Also am Anfang habe ich auch bei der Lehrerin und vor den Kindern ein bisschen Angst gekriegt. Was soll ich jetzt da machen? Nach Hause ist besser. In der Schule sind meine Eltern nicht. Da sind verschiedene Kinder. Also diese Lehrerin, die kenn' ich nicht, was soll ich denn da machen mit sie? Darum habe ich Angst gehabt. Aber nach zwei, drei Wochen hat es schon gut geklappt.

In dieser Situation brauchen die Kinder Ansprechpartner und andere Personen, die ihnen helfen sich zurecht zu finden. Häufig scheinen dies Klassenkameraden (mit gleicher Erstsprache) zu sein, die den Kindern aufgrund ihrer sprachlichen Hilfsdienste in Erinnerung bleiben. Nicht immer treffen Kinder auf verständnisvolle Erwachsene, die ihnen bei der Verarbeitung dieser Erfahrungen beistehen und sie persönlich unterstützen und betreuen.

Neben vielen Problemen und Schwierigkeiten, von denen uns Kinder berichtet haben, gibt es auch viele gute Erfahrungen. Einigen Erzählungen kann man entnehmen, dass Kinderfreundschaften auch auf schnelle und unproblematische Weise zustande kommen:

Berna (11 Jahre): Also es ist so, ich habe halt welche in der Klasse gehabt und mit denen habe ich halt so gefragt, ob wir Freundinnen werden wollen und dann haben wir uns ein bisschen kennen gelernt. Wir haben uns dann auch andere Freundinnen gesucht.

Durch die große Anzahl von Kindern im Kindergarten und in der Schule finden dort die meisten Kinder Anschluss und Kontakte. Anders sieht die Situation in der Freizeit aus. Da müssen die Kinder aktiv und eigenständig andere Kinder aufsuchen und sich um Kontakte bemühen. Dies setzt voraus, dass sie dafür Zeit zur Verfügung haben, die Umgebung Kontaktmöglichkeiten bietet und die Eltern ihnen die Erlaubnis dazu geben.

Die meisten Kinder treffen sich mit Freunden aus Schule oder Kindergarten auch in ihrer Freizeit am Nachmittag. Allerdings haben die Kinder insgesamt für den Freizeitbereich weniger Freundschaftskontakte genannt und es gibt fast 200 Kinder (von 1200 Kindern), die am Nachmittag keine Kontakte zu Freunden haben. Das betrifft vermehrt Mädchen und jüngere Kinder, die noch den Kindergarten besuchen. Der größte Teil dieser Kinder ist auch nicht alleine, sondern verbringt die Zeit am Nachmittag mit den Geschwistern. Manche Kinder erzählen, dass die Eltern ihnen den Kontakt nicht erlauben oder dass die Freunde zu weit weg wohnen.

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Freunde werden mit zunehmendem Alter immer wichtigere Personen für Ihre Kinder. Fragen Sie Ihr Kind nach seinen Spielgefährten, mit wem er/sie gerne spielt, mit wem vielleicht nicht so gerne. Vielleicht gibt es auch Kinder, vor denen Ihr Kind sich fürchtet.
- Viele Eltern fühlen sich nicht wohl, wenn ihr Kind mit Gleichaltrigen zusammen ist, die sie nicht kennen oder deren Verhaltensweisen nicht den eigenen Gewohnheiten und Vorstellungen entspricht. Kinder haben ihre eigenen

Ben okula geldim. O zaman biraz korktum, ama iki üç hafta sonra durum çok iyi oldu. Yani, başlangıçta öğretmenden ve çocuklardan biraz korktum. Şimdi ne yapmalıydım? Evde durum daha iyi, ama anne-babam okulda yoklar. Orada değişik çocuklar var. Öğretmeni tanımıyorum, ne yapacağımı bilemiyorum. O nedenle korkuyordum. Ama, iki üç hafta sonra durum bayağı düzeldi.

Bu durumlarda, çocukların kendilerine destek olacak kişilere gereksinmesi vardır. Çok kez çocuklar kendilerine - aynı birinci dili konuşan - sınıf arkadaşlarının, dil konusunda yardım etmiş olduklarını anımsıyorlar. Çocuklar, her zaman bu tür deneyimlerin sindirilmesine yardım edecek ve kendilerine kişisel olarak destek olacak yetişkinlere rastlayamıyorlar.

Çocukların bize anlatmış oldukları sorunların ve zorlukların yanısıra çok sayıda olumlu deneyimleri de olmaktadır. Bazı anlatımlardan anlaşıldığı üzere, çocuklar arasında arkadaşlık çabuk ve sorunsuz şekilde oluşmaktadır:

Berna (11 yaşında): Yani, şöyle, sınıfta bazıları vardı, onlara öyle arkadaş olalım mı diye sordum ve sonra biraz birbirimizi tanıdık. Sonra kendimize başka arkadaşlar da aradık.

Yuvada ve okuldaki çok sayıda çocuk arasında, çocukların çoğu, arkadaşlık bağları kurabilmektedirler. Boş zamanlarda ise durum farklıdır. Burada çocuklar, kendiliklerinden aktif olarak, diğer çocuklarla ilişki kurmak zorundadırlar. Bunun koşulları ise çocukların buna ayıracak zamanları olması, yaşadıkları çevrenin bu ilişkilere uygun olması ve ebeveynlerin buna izin vermesidir.

Çocukların çoğu, yuvadaki veya okuldaki arkadaşları ile öğlenden sonra boş zamanlarında da buluşmaktadırlar. Ancak çocuklar, boş zamanlarında daha az arkadaşlık ilişkisi olduğunu belirttiler. Çocuklardan (1200 çocuktan) yaklaşık 200 tanesinin, öğlenden sonra arkadaşları ile ilişkisi yoktur. Bu çoğunlukla kızlar ve daha yuvaya giden küçük çocuklar için geçerlidir. Ancak bu çocukların büyük bölümü yalnız değildir, öğlenden sonra kardeşleri ile birlikte. Bazı çocuklar ebeveynlerinin bu ilişkilere izin vermediğini veya arkadaşlarının çok uzakta oturduğunu anlatmışlardır.

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Çocukların yaşı ilerledikçe, arkadaşların önemi giderek artmaktadır. Çocuğunuza arkadaşlarını sorun, kiminle severek oynadığını, kiminle oynamak istemediğini. Belki de çocuğunuzun korktuğu çocuklar da vardır.
- Birçok ebeveyn, çocuklarının kendilerinin tanımadığı veya davranışları kendi alışkanlıklarına ve yaklaşımlarına uymayan yaşlıları ile buluşmasından hoşnut değildir. Çocukların arkadaş seçmede, kendilerine özgü kıstasları vardır. Siz, bu arkadaşın beğenmediğiniz yanlarını, bir kez daha gözden geçirin ve çocuğunuzun, bu arkadaşın hangi yanlarını beğendiğini öğreniniz.
- Bu çocukları veya onların ebeveynlerini yakından tanırsanız, bazı çekinceler ve belirsizlikler kendinden ortadan kalkabilir. Çocuğunuzun arkadaşı hiç

Kriterien nach denen sie ihre Freunde oder Freundinnen auswählen. Überprüfen Sie die Gründe für Ihre Abneigungen und versuchen Sie herauszufinden, was Ihrem Kind an dem Freund/der Freundin gefällt.

- Über ein genaueres Kennenlernen der Kinder oder auch der Eltern des Kindes können sich manche Vorbehalte und Unsicherheiten auflösen. Waren die Freunde Ihres Kindes schon bei Ihnen zu Hause? Kennen Sie die Kinder und eventuell die Eltern der befreundeten Kinder persönlich? Wenn Sie bei sich zu Hause keine Möglichkeit haben, nutzen Sie den Kindergarten und die Schule oder andere öffentliche Einrichtungen im Stadtteil, um die Kinder und ihre Familien kennen zu lernen.
- Hat Ihr Kind Möglichkeiten, seine Freunde aus Kindergarten und Schule auch in der Freizeit zu sehen? Wohnen die Freunde Ihres Kindes weit entfernt? Benötigen die Kinder die Hilfe oder Erlaubnis von Erwachsenen, um zusammen zu kommen? Unterstützen Sie Ihr Kind dabei, sich regelmäßig mit seinen Freunden zu treffen.

Ein guter Freund muss "für uns da sein, mit uns spielen und das war's!"

Was wir die Kinder gefragt haben: Hast du einen besten Freund oder eine beste Freundin? Kannst du mir sagen, warum er/sie dein bester Freund/deine beste Freundin ist?

Freunde sind für die Entwicklung der Kinder und für ihr Wohlbefinden von Bedeutung. Eine herausragende Funktion haben dabei der beste Freund oder die beste Freundin. Sie können in besonderer Weise zu einer wichtigen Vertrauensperson für die Kinder werden. Auf die Nachfrage, was diesen Freund/diese Freundin so besonders auszeichnet, wissen die Kinder ganz unterschiedliche Gründe anzugeben:

Stefano (11 Jahre): *Ein guter Freund ist, wenn man mit ihm sehr gut klar kommt, dass man sich mal trifft, mal woanders hingeht, wenn man viel miteinander macht, so spielen.*

Tine (10 Jahre): *Bei mir ist eine gute Freundin, dass sie keine Spielverderberin ist und keine Petze und wenn sie halt immer sagt: 'Jetzt komme ich, und du darfst nie dran kommen, weil ich bin jetzt die Größte.'*

Ahmet (9 Jahre): *Freunde braucht man, wenn man in schwieriger Lage ist, wenn man Hilfe braucht oder wenn man zusammen spielen will oder wenn wir uns unterhalten zusammen.*

Die Begründungen, warum ein bestimmtes Kind der beste Freund oder die beste Freundin ist, verändern sich mit dem Alter. Kinder im Kindergartenalter achten vor allem darauf, dass man "gut zusammen spielen kann" und dass ein materieller Ausgleich herrscht, d.h. dass der Freund auf ein Geschenk hin auch selber etwas zurück schenkt. Ab 8 Jahren etwa ändern sich die Kriterien für Freundschaft. Dann begründen die Kinder ihre Freundschaften mit persönlichen Eigenschaften ihrer Freunde, wie zum Beispiel Vertrauen haben, sich auf den anderen verlassen können, dem anderen Geheimnisse erzählen können. Nur einzelne Kinder begründen ihre besonders enge Freundschaft mit der Herkunft oder der Nationalität des Freundes/der Freundin: "Sie schenkt mir was,

sizin evinize geldi mi? Çocuğunuzun arkadaşını ve onun ebeveynlerini şahsen tanıyor musunuz? Eğer eviniz müsait değilse, bu çocukları ve onların ailelerini tanıyabilmek için yuvadan veya okuldan veya mahalledeki başka kurumlardan yararlanınız.

- Çocuğunuzun yuvada ve okulda edindiği arkadaşlarını boş zamanlarında da görme olanağı var mı? Çocuğunuzun arkadaşları çok uzakta mı oturuyorlar? Çocukların bir araya gelebilmeleri için yetişkinlerin yardımına veya iznine gereksinimleri var mıdır? Çocuğunuzun arkadaşları ile düzenli olarak bir araya gelmelerine destek olunuz.

İyi bir arkadaş “bizim için var olmalı, bizimle oynamalı ve işte bu kadar!”

Çocuklara hangi soruları sorduk? Senin bir ‘en iyi arkadaşın’ var mı? Onun neden senin ‘en iyi’ arkadaşın olduğunu söyleyebilir misin?

Çocukların gelişmesi ve ruh sağlığı açısından arkadaşlıklar önemlidir. Bu bağlamda ‘en iyi arkadaşın’ özel bir işlevi vardır. Bu arkadaş, çok özel bir şekilde, çocuğun güvendiği bir kişi konumuna gelebilir. Hangi özelliklerin, o çocuğu ‘en iyi’ arkadaş konumuna getirdiği sorusunu, çocuklar çok farklı gerektelendirmektedirler.

Stefano (11 yaşında): *İyi arkadaş, kendisi ile çok iyi anlaşabildiğim, bir araya geldiğim, birlikte bir yerlere gittiğim, birçok şeyi birlikte yaptığım, oynadığım arkadaşdır.*

Tine (10 yaşında): *Benim açımdan iyi arkadaş, oyun bozanlık yapmaz ve ispiyonlamaz, hep ‘şimdi sıra bende ve senin sıran hiç gelmeyecek, çünkü en büyük benim’ demez.*

Ahmet (9 yaşında): *İnsanın zorda olduğunda, yardım istediğinde veya birlikte oynamak istediğinde veya konuşmak istediğinde, arkadaş gereksinmesi vardır.*

Neden belli bir çocuğun ‘en iyi arkadaş’ konumuna geldiğinin gerekçeleri çocuğun yaşına göre değişmektedir. Yuva yaşındaki çocuklar, öncelikle “birlikte güzel oynayabilmek” ve maddi bir denge olmasına, yani kendisine bir armağan verilen arkadaşın da bazen bir armağan vermesine, dikkat etmektedirler. Yaklaşık sekiz yaşından sonra, arkadaşlık kıstasları değişmektedir. Bundan sonra çocuklar arkadaşlıklarını güven duyma, sır saklama gibi kişisel özelliklere dayandırmaktadırlar.

Sadece az sayıda çocuk, sıkı arkadaşlıklarını, arkadaşın geldiği köken veya ulusa dayandırmaktadırlar: “O bana armağanlar veriyor, bana Almanca öğretiyor ve ben ona Türkçe öğretiyorum”. “O Yunanistan’dan geldiği için”. “Onlar Arap ve dostane oldukları için.” “Onun derisi renkli olduğu ve benimle severek oynadığı için.” “Biz iyi anlaşıyoruz, aynı ülkeden geliyoruz,

bringt mir Deutsch bei und ich bringe ihr Türkisch bei.“ “Weil sie auch aus Griechenland ist.“ “Weil sie arabisch sind und nett.“ “Weil sie auch farbig ist und gerne mit mir spielt.“ “Wir verstehen uns gut, kommen aus dem gleichen Land, haben die gleichen Probleme.“ Viele ältere Kinder haben uns im Gespräch dagegen ausdrücklich mitgeteilt, dass die Herkunft des Freundes oder der Freundin überhaupt keine Rolle für sie spielt.

Viel mehr zeigen die Beschreibungen der Kinder, dass ein wesentliches Kriterium für sie das Geschlecht ist. Das Hineinwachsen in die eigene Rolle bewirkt in dieser Altersgruppe eine oft ausschließliche Hinwendung zu Kindern des eigenen Geschlechts und bestimmt die Auswahl der Freunde und Freundinnen in starkem Maße. So finden sich geschlechtsspezifische Erklärungen von Buben: “Seine Haare, guter Kumpel, passen gut zusammen“ und von Mädchen: “Sie ist einfach toll, wir sind wie Schwestern, hängen überall zusammen.“ Bei der Frage nach Kindern, mit denen sie nicht befreundet sein wollen, finden sich zahlreiche Erläuterungen, die sich auf das jeweils andere Geschlecht beziehen, wie z.B. von der 10-jährigen Lara:

Ja, die Jungs. Immer die Jungs. Die ärgern mich immer.

Freundschaften im Herkunftsland - “Auch da habe ich viele Freunde”

Was wir die Kinder gefragt haben: Hast du im Herkunftsland deiner Familie auch Freunde?

Freunde haben die Kinder nicht nur in Deutschland. Durch regelmäßige Fahrten ins Herkunftsland der Familie entstehen bei vielen Kindern auch dort enge Kontakte zu Gleichaltrigen, die bislang wenig beachtet wurden. Die emotionale Beziehung der Kinder zum Herkunftsland der Familie wird meist ausschließlich auf Familienbeziehungen, insbesondere die Bedeutung der Großeltern, zurückgeführt. Nach Auskunft der Kinder entwickeln sich jedoch auch dort intensive und enge Freundschaften mit Kindern. Trotz der Entfernung und der zeitlichen Einschränkung sind diese Freunde im Gedächtnis von vielen Kindern präsent. Einige Kinder haben uns von ihren Erlebnissen mit ihren Freunden erzählt:

Marco (10 Jahre): Aber wenn ich wieder hier nach Deutschland muss, wie das letzte Jahr, müssen wir zum Flughafen fahren, mit dem Auto, und da hatten alle meine Freunde so eine Kette gemacht, dass wir nicht durchkommen.

Für manche Kinder bleibt ein Freund im Herkunftsland der beste Freund:

Frage: Wie viele Freunde hast du insgesamt?

Stefano (8 Jahre): Alle von meiner Klasse, es sind 12 Buben, glaube ich, aber meinen besten Freund habe ich in Italien.

Frage: Ist es schwer, hier einen ganz guten Freund zu finden?

Stefano: Ja, weil keiner ist Italiener und so nett.

sorunlarımız aynı.” Buna karşın birçok ileri yaşta çocuk, arkadaşlarının kökeninin, kendileri için hiç önemi olmadığını, altını çizerek belirttiler. Çocukların tanımlamaları, bize arkadaşlık kurmak için belirleyici bir kıstasın da cinsiyet olduğunu gösterdi. Yaşı ilerleyen çocukların, kendi benliklerini bulmaları süreci, sadece kendi cinsiyetlerinden arkadaşlara yönelmelerinde belirleyici olmaktadır. Erkek çocukların cinsiyete özgü söylemleri: “Saçları, iyi arkadaş, birbirimize uyuyoruz” ve kız çocukların: “O çok iyi, biz kız kardeş gibiyiz, hep birlikteyiz.” Arkadaşlık kurmak istemedikleri çocuklar sorulduğunda da çok sayıda açıklama, çocukların cinsiyeti ile ilgili; örneğin on yaşındaki Lara:

Evet, erkek çocuklar. Erkek çocuklar hep beni kızdınıyorlar.

Geldiğimiz ülkedeki arkadaşlıklar - “Orda da çok arkadaşım var”

Çocuklara hangi soruları sorduk? Ailenin geldiği ülkede de arkadaşların var mı?

Çocukların arkadaşları yalnız Almanya’da değildir. Ailelerin geldikleri ülkelere sürekli yapılan gezilerde, çocukların orada da, yaşlıları ile sıkı ilişkileri oluşmaktadır. Bu olguya şimdiye dek gereken önem verilmemiştir. Çocukların ailelerin geldikleri ülkelere olan duygusal bağları, çok kez yalnızca aile ilişkilerine, özellikle büyük anne ve büyük babanın önemine indirgenmektedir. Ancak çocukların ifadelerine göre, oradaki çocuklarla gayet yoğun ve sıkı arkadaşlıklar oluşmaktadır. Aradaki uzun mesafeye ve kısıtlı zamana karşın, bu arkadaşlıklar çocukların belleğinde yer etmektedir. Bazı çocuklar bize bu arkadaşlıklarını anlattılar:

Marco (10 yaşında): *Ama, geçen yıl olduğu gibi tekrar Almanya’ya geri dönmek için araba ile hava limanına hareket ederken, tüm arkadaşların bir insan zinciri oluşturarak yolu kestiler.*

Bazı çocuklar, için ailelerin geldiği ülkedeki arkadaşlar ‘en iyi arkadaş’.

Soru: Toplam kaç arkadaşın var?

Stefano (8 yaşında): *Sınıfımdakilerin tümü, 12 erkek galiba, ama en iyi arkadaşım İtalya’da.*

Soru: Burada çok iyi bir arkadaş bulmak zor mu?

Stefano: *Evet, çünkü hiç birisi İtalyan değil ve dostane değil.*

Soru: Senin için bir başka çocukta en önemli olan nedir?

Stefano: *İtalya’nın anlamını bilmesi ve İtalyanca konuşabilmesi.*

Frage: Was ist für dich am wichtigsten bei einem anderen Kind?

Stefano: *Dass er weiß, was Italien ist, und dass er Italienisch sprechen kann.*

Frage: Glaubst du, dass es besser ist, wenn die Kinder aus dem gleichen Land kommen?

Stefano: *Nein, das ist nicht so wichtig.*

Wie Sie Ihr Kind unterstützen können:

- Kinderfreundschaften im Herkunftsland der Familie sind scheinbar für viele Kinder wichtig. Fragen Sie Ihr Kind nach Freunden und Freundinnen. Gibt es Kinder, mit denen Ihre Tochter oder Ihr Sohn sich regelmäßig, bei jedem Aufenthalt trifft? Gibt es Möglichkeiten für Sie, diese Freundschaft zu unterstützen? Brechen die Kontakte Ihres Kindes ab, wenn Sie zurück nach Deutschland fahren? Welche Möglichkeiten gibt es, den Kontakt auch über die Entfernung aufrecht zu halten? (Briefe/Postkarten schreiben, telefonieren, Absprachen über die nächsten Besuche im Herkunftsland). Ein besonderes Erlebnis wäre sicher auch, den Freund oder die Freundin aus dem Herkunftsland einmal nach Deutschland einzuladen.

Soru: Sence çocukların hep aynı ülkeden gelmeleri daha mı iyi?
Stefano: *Hayır, bu o kadar önemli değil.*

Çocuğunuza nasıl destek olabilirsiniz:

- Anlaşıldığı üzere ailenin geldiği ülkedeki çocuklarla kurulan arkadaşlıklar, bir çok çocuk için önem taşıyor. Çocuğunuza arkadaşlarına ilişkin sorular sorun. Kızınızın veya oğlunuzun geldiğiniz ülkeye her gittiğinizde düzenli buluştuğu arkadaşları var mıdır? Sizin açınızdan bu arkadaşlıklara destek olma olanağı var mıdır? Almanya'ya geri döndüğünüzde, çocuğunuzun bu arkadaşlık ilişkisi kesilmekte midir? Aradaki uzak mesafeye karşın, ilişkiyi sürdürmek olanağı var mıdır? (Kart/mektup yazmak, telefon etmek, ailenin geldiği ülkeye ileride yapılacak gezilere ilişkin düzenlemeler). Kuşkusuz, çocuğunuzun sizin geldiğinizin ülkedeki arkadaşını, Almanya'ya davet etmek çocuğunuz için özel bir serüven olacaktır.

Tipps zum Weiterlesen

Weitere Informationen aus dem vorgestellten Projekt "Multikulturelles Kinderleben"

Heft 4/2000 Wie Kinder multikulturellen Alltag erleben. Ergebnisse einer Kinderbefragung.

Heft 5/2001 Dokumentation einer Tagung zum Thema Mehrsprachigkeit und Sprachförderung

Heft 3/2000 Flüchtlingskinder - eine Randgruppe im multikulturellen Milieu

Herausgeben von und kostenlos zu bestellen bei:
Abteilung Kinder und Kinderbetreuung
Deutsches Jugendinstitut e. V.
Nockherstr. 2
81541 München
Fax 089 / 62306-162
www.dji.de

Türkisch-deutsche Elternbriefe (derzeit neun)

Herausgegeben von und zum Preis von jeweils € 1,50 zu bestellen bei:
Arbeitskreis Neue Erziehung e.V.
Boppstr. 10
10967 Berlin
Fax 030 / 25900850
www.arbeitskreis-neue-erziehung.de (Für türkische Eltern)

Wie Kinder mehrsprachig aufwachsen. Ein Ratgeber für Eltern und andere Erziehende.

Von Elke Burkhardt Montanari

Herausgegeben von und für ca. € 10 zzgl. Versand zu bestellen bei:
Verband Binationaler Familien und Partnerschaften
iaf e.V.
Ludolfusstrasse 2-4
60487 Frankfurt/Main
Tel. 069 / 713756-0
www.verband-binationaler.de (Publikationen)
Bestellnummer: M 22